

COMMISSION SPECIALE CHARGE D'EVALUER LA LEGISLATION ET LA POLITIQUE EN MATIERE DE TRAITE ET DE TRAFIC DES ETRES HUMAINS

du

LUNDI 14 NOVEMBRE 2022

Après-midi

BIJZONDERE COMMISSIE BELAST MET DE EVALUATIE VAN DE WETGEVING EN HET BELEID INZAKE MENSENHANDEL EN MENSENSMOKKEL

van

MAANDAG 14 NOVEMBER 2022

Namiddag

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 14 et présidée par M. Khalil Aouasti.

De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.14 uur en voorgezeten door de heer Khalil Aouasti.

[FR]Audition sur la traite et le trafic des êtres humains: volet économique de

- M. Jan Knockaert, coordinateur, et Mme Roxanne Delie, collaboratrice juridique, FairWork;

- MM. Jan Devriendt et Anthony Andries, police judiciaire fédérale.

[NL]Hoorzitting over mensenhandel en mensen-smokkel: economisch onderdeel met

- de heer Jan Knockaert, coördinator, en mevrouw Roxanne Delie, juridisch medewerker, FairWork;

- de heren Jan Devriendt en Anthony Andries, federale gerechtelijke politie.

Je souhaite accueillir Mme Roxanne Delie et M. Jan Knockaert pour l'association FairWork.

Jan Knockaert: Monsieur le président, je vous remercie pour votre invitation et de nous donner la parole sur ce thème.

Je pense qu'il est important que je vous communique ce qui est fait à FairWork Belgium. J'imagine que de tous les intervenants qui sont passés ici, FairWork Belgium n'est sans doute pas le plus connu. Notre organisation travaille en priorité avec les sans-papiers ou les personnes à statut précaire. Nous avons quatre piliers.

Le premier est l'accueil (*helpdesk*). Nous sommes à l'écoute des personnes qui nous contactent. Si nous constatons que la personne n'était pas payée (vol de salaire) ou a eu un accident de travail et n'a pas son titre de séjour ou a un statut précaire, nous l'invitons et nous lui proposons une marche à

suivre.

Il s'agira soit de négocier avec le patron, soit de porter plainte auprès de l'Inspection du travail et auprès du Contrôle des lois sociales – ce qui est le plus souvent le cas. La troisième possibilité est de nous tourner directement vers la justice, mais en réalité nous ne le faisons jamais car nous n'avons souvent pas assez de preuves. En portant plainte, nous pensons que nous pouvons accumuler les preuves pour pouvoir récupérer le salaire ou pour porter l'affaire en justice.

Nous pensons pouvoir dire que notre guichet est sûr. Pourquoi? Parce que ce public cible n'a que peu de confiance dans les institutions. Les personnes sont sans papiers ou sous statut précaire. Dès lors, si elles portent plainte, elles ne savent pas ce qui va se passer pour elles, étant souvent convaincues qu'elles n'ont pas de droit.

La première chose que nous faisons est de les informer sur leurs droits et de leur dire qu'elles ne doivent rien craindre si elles portent plainte. À côté de cela, nous transmettons des informations sur notre site web, nous réalisons des publications et nous donnons des formations.

Nous avons un travail spécifiquement orienté sur le public des femmes domestiques. Nous les invitons tous les dimanches après-midi à Bruxelles à des séances dans le but de les informer sur le droit du travail parce que ces employées sont plus vulnérables que les travailleurs dans le domaine de la construction. Un travailleur dans la construction a très souvent des collègues dans différents chantiers. Un domestique habite souvent chez son patron. Ils sont donc extrêmement isolés. Pour eux, nous avons développé un travail tout particulier. Par ailleurs, nous avons formulé des propositions politiques à partir de notre expérience, afin de faciliter le dépôt de plainte pour que les intéressés

puissent récupérer leur salaire. Vous pouvez trouver tout cela dans nos rapports annuels accessibles sur notre site internet, sur lequel vous pourrez aussi consulter nos recommandations politiques. Un lien direct vers ces documents figure dans notre présent texte.

Nous travaillons dans toute la Belgique, même si notre siège est établi à Bruxelles, sous forme d'ASBL sans subvention structurelle. Quatre personnes sont employées chez nous, dont vous voyez la moitié aujourd'hui.

Cela vous semblera peut-être étrange, mais nous ne travaillons pas sur la question de la traite des êtres humains. Si une victime de ce phénomène débarque dans nos services, nous en sommes toujours très heureux, parce que cela signifie qu'elle a eu accès aux centres. Je pense, par exemple, à Payoke et Sürya, dont des représentants sont déjà venus ici. Les intéressés ont accès à tout un suivi: accueil, séjour, etc. Si vous êtes exploité au point d'être perçu comme une victime de la traite des êtres humains, tout un volet est prêt. Naturellement, des dossiers de traite nous parviennent. Nous contactons alors le centre compétent pour qu'il organise un entretien aux fins d'une première évaluation. Ma collègue va vous expliciter le suivi.

Roxanne Delie: Ik zal uitleggen met welke uitdagingen wij worden geconfronteerd in de dossiers die opgenomen worden in het statuut mensenhandel.

Een eerste element is het feit dat er veel tijd verstrijkt voor er wordt beslist of het slachtoffer al dan niet als slachtoffer mensenhandel wordt erkend. Daardoor worden de slachtoffers opnieuw in de handen van de uitbouter geduwd en vertraagt ook heel de procedure. Ik wil dat duiden met een concreet voorbeeld. Wij hebben een dossier waar we twee slachtoffers van een ernstig arbeidsongeval begeleiden.

Het ongeval gebeurde ongeveer een jaar geleden, maar wij werden pas enkele maanden na het ongeval gecontacteerd door de inspectiediensten met de vraag of we de slachtoffers konden opvolgen. Iets meer dan een jaar na het ongeval heeft de arbeidsauditeur ons laten weten dat hij de slachtoffers het statuut van slachtoffer mensenhandel wil toekennen. Dat is goed nieuws voor hen, want dat betekent dat zij nu opvang en begeleiding kunnen krijgen, maar zij moesten wel eerst een volledig jaar overbruggen in heel precaire omstandigheden, terwijl ze zelfs niet in het zwart konden werken vanwege hun arbeidsongeval.

Deze situatie is nog schrijnender omdat een van de

slachtoffers een gehandicapt kind heeft in zijn land van herkomst en dus met hoge ziekenhuisfacturen wordt geconfronteerd. Aangezien er een jaar lang geen ondersteuning was, is uiteindelijk de werkgever/uitbouter tussenbeide gekomen in de betaling van deze facturen, waardoor het slachtoffer nu absoluut niets meer wil ondernemen tegen zijn ex-werkgever en opnieuw helemaal van hem afhankelijk is.

Het tweede slachtoffer heeft vier minderjarige kinderen in België. Omdat hij niet meer aan 100 % kon werken, maar toch zijn kinderen eten moest geven, is hij in de criminaliteit verzeild geraakt en zit hij momenteel in de gevangenis, met alle gevolgen van dien voor zijn gezin. Dit zijn situaties die perfect konden worden vermeden mocht het statuut mensenhandel meteen na het ongeval zijn toegekend.

Een tweede uitdaging waarmee wij worden geconfronteerd, is dat iemand die eerst wordt opgenomen in de procedure mensenhandel, maar waar tijdens het onderzoek blijkt dat er niet voldoende elementen zijn om mensenhandel hard te maken, onmiddellijk zijn of haar recht op verblijf, opvang en sociale ondersteuning verliest. Er is dan nog steeds sprake van uitbuiting.

Dit soort gevallen komt bij ons terecht, maar we zien dat de slachtoffers heel weinig gemotiveerd zijn om nog iets te ondernemen. Het is vaak lang geleden en ze hebben heel veel opvang gehad. Het beste wat we kunnen doen, is hun loon proberen recupereren, maar dat zien ze vaak niet meer zitten, ook omdat ze hun vertrouwen in Justitie zijn verloren.

Een derde element dat wij zien, is dat de focus van het onderzoek heel sterk op mensenhandel ligt. Als blijkt dat er weinig elementen zijn om strafrechtelijk te vorderen en te dagvaarden voor mensenhandel, dan kijken wij later het dossier in om na te gaan of wij op burgerrechtelijk vlak toch nog iets kunnen doen. In onze evaluatie zien wij dat de focus in die dossiers heel erg ligt op mensenhandel. Meestal vinden we weinig elementen om toch nog iets te doen voor dat loon.

Ook daarover wil ik graag een voorbeeld geven. Wij hebben een dossier behandeld dat heel lang in de procedure mensenhandel zat. Uiteindelijk werd toch beslist om niet te vervolgen voor mensenhandel wegens onvoldoende bewijs. Wij werden door de centra bevraagd of wij nog iets konden doen voor de slachtoffers en dus hebben wij het dossier ingekeken. Het was een zeer omvangrijk dossier, zowat 300 pagina's. De focus bleek heel lang gelegen te hebben op de woonomstandigheden van de slachtoffers en de manier waarop

zij naar België zijn gekomen, maar niet zozeer op hun gepresteerde uren of hun niet-betaald loon en niet-betaalde socialezekerheidsbijdragen. Daarbovenop werd nergens in dat onderzoek letterlijk gesproken over werk, wel stond erin dat er een link was met de werkgever. Dat maakte het eigenlijk zeer moeilijk om nog een burgerrechtelijke procedure op te starten. Ook al werd er twee tot drie jaar onderzoek besteed, uiteindelijk draaide dat op niets uit.

Een laatste punt dat ik wil maken, is dat de procedure mensenhandel een strafrechtprocedure is, waardoor slachtoffers heel afhankelijk zijn, allereerst van wat er gevorderd wordt door het openbaar ministerie. Wij zien dat er niet altijd automatisch gevorderd wordt voor het niet correct betalen van het loon. Bovendien is het als burgerlijke partij niet mogelijk om in een strafprocedure loon te vorderen. Het is enkel mogelijk om een schadevergoeding gelijk aan het betaald loon te vorderen. Aangezien het geen loon is, wordt daar ook geen sociale zekerheid op betaald, waardoor de slachtoffers geen toegang hebben tot socialezekerheidsrechten. Naderhand is dat eventueel wel mogelijk via een burgerrechtelijke procedure voor de arbeidsrechtbank, maar die duurt opnieuw heel lang en brengt opnieuw risico's met zich mee voor de eisende partij.

Jan Knockaert: Wij zijn ervan overtuigd dat men, om mensenhandel aan te pakken, niet alleen mag focussen op mensen die voldoende zijn uitgebuit om als een slachtoffer van mensenhandel te worden beschouwd. We zien heel vaak dat werkgevers de ene na de andere persoon zonder wettig of precair verblijf serieel uitbuiten en dat blijven doen. Op een bepaald moment krijgt de malafide werkgever dan een gevoel van straffeloosheid en blijft hij daarmee voortdoen, totdat de uitbuiting zo zwaar wordt dat men net boven de drempel van mensenhandel komt. Ondertussen zijn er wel al veel personen het slachtoffer van uitbuiting geworden. Daarom vinden wij dat, als men de mensenhandel effectief wil aanpakken, men ook die werkgevers die serieel uitbuiten moet aanpakken.

Een aantal zaken vinden wij noodzakelijk, zoals een veilig loket. Daarmee bedoelen wij een plaats waar mensen met precair verblijf of zonder wettig verblijf terecht kunnen, maar ook mensen die zwart hebben gewerkt en die denken dat ze geen rechten hebben maar die wel degelijk het slachtoffer van uitbuiting zijn. De werkgever heeft immers wel genoten van de arbeid die door de werknemer werd geleverd. Dat loket is een plaats waar die mensen een klacht kunnen indienen en hun verhaal in alle veiligheid kunnen doen, wetende dat er geen contact met de DVZ zal worden

opgenomen of dat er geen consequenties voor hun verblijf aan vasthangen.

Dat loket is ook voor mensen die op het eerste gezicht niet als slachtoffer van mensenhandel worden geïdentificeerd. Vaak hoor ik dat iedereen over de criteria voor mensenhandel geïnformeerd zou moeten zijn, zodat een politieagent of een hulpverlener die met een slachtoffer wordt geconfronteerd kan doorverwijzen.

Ik ben al twaalf jaar actief als coördinator van FairWork Belgium. Nog altijd komen er dossiers binnen waarvan ik niet weet of het nu gaat om mensenhandel of niet. Is het net voldoende of net niet om als slachtoffer van mensenhandel te worden erkend? Het is dus ook onmogelijk om te verwachten dat iedere sociaal werker, politie-inspecteur of andere persoon die wordt geconfronteerd met iemand die niet wordt betaald of slecht door de werkgever is behandeld net over die drempel raakt of niet. Als die niet over de drempel raakt, naar wie moet men die dan doorverwijzen? Voor heel veel hulpverleners is dat niet duidelijk. Het gaat dan om iemand zonder wettig verblijf. Heel veel hulpverleners denken dat politie geen optie is. Als het gaat om iemand die zwartwerk heeft gedaan maar die wel een wettig verblijf heeft, is de Arbeidsinspectie geen optie.

Er is dus nood aan een plaats waarnaar mensen kunnen bellen of heen kunnen gaan, waar ze hun verhaal kunnen doen, waar ze geïnformeerd kunnen worden over hun rechten en mogelijkheden. De politie en de Arbeidsinspectie doen fantastisch werk, maar zo'n veilig loket mag niet bij een overheidsinstelling zijn, want dit vormt per definitie een drempel. Wij moeten dus op zoek gaan naar een alternatief.

Dan kom ik bij een tweede probleem dat wij vaststellen. Als wij geconfronteerd worden met iemand zonder wettig verblijf, werkt die heel vaak niet meer bij die werkgever. Hij is slachtoffer van uitbuiting, werd niet betaald. Sommige mensen werken voor 50 cent per uur, worden zeer slecht behandeld, maar raken niet over die drempel voor mensenhandel of hebben niet voldoende elementen om te kunnen bewijzen dat ze onder mensenhandel vallen. Dat is ook nog een element, er is de realiteit en wat men juridisch kan aantonen. Eén van de dingen die wij dan kunnen doen, is een controle laten uitvoeren op de werkvloer, gesteld dat die persoon daar nog werkt.

Als wij in gesprek gaan met de betrokken werknemer en vragen of hij een controle op de werkvloer wil en die werknemer heeft geen wettig verblijf, dan moeten wij, als wij met de Arbeidsinspectie samenwerken, hem informeren dat er wel

een afspraak is met de dienst Vreemdelingenzaken, maar dat als er een controle gebeurt op de werkvloer, er ook heel vaak politie aanwezig is. Dat is niet alleen de afdeling van de federale politie die bezig is met mensenhandel, dat is vaak de lokale politie. Als zij daar een vaststelling doen van iemand zonder wettig verblijf, moeten zij de dienst Vreemdelingenzaken contacteren, om te controleren wie die persoon is. Zij kunnen dat niet op de werf waar de controle plaatsvindt. Dat is in elk geval niet wat er normaliter gebeurt.

Wat gebeurt er dan? Iemand zonder wettig verblijf die vraagt om een inspectie en wordt aangetroffen op de werkvloer door de Arbeidsinspectie, zal soms geboeid afgevoerd worden naar het politiekantoor. Dan wordt de dienst Vreemdelingenzaken gecontacteerd en krijgt die persoon het bevel om het grondgebied te verlaten binnen de 30 dagen. Daarna mag hij het politiekantoor verlaten.

U kunt zich inbeelden dat als een slachtoffer voor ons zit en wij dat verhaal doen, als wij merken dat er nog niet voldoende elementen zijn om hem als slachtoffer van mensenhandel te behandelen, er niet zo heel veel van die slachtoffers bereid zijn om dit te doen. Degenen die bereid zijn om dit te doen, zijn degenen die reeds drie, vier of vijf bevelen hebben om het grondgebied te verlaten en daarvan niet meer onder de indruk zijn. Iemand voor wie dat allemaal nieuw is of die er toch angst voor heeft, zal ervoor kiezen om niet gecontroleerd te worden.

Ontzettend belangrijk daarbij is dat we dat bewijs kwijt zijn. Wij moeten altijd bewijzen dat een persoon een werknemer is. Het beste bewijs is dat de persoon vastgesteld is op de werkvloer. Als dat bewijs er niet is, moeten we het met andere middelen doen. Het gaat over mensen met een precair verblijf, die dus geen arbeidscontract of loonfiches hebben. Daar zouden wij graag een oplossing voor zien, waarbij in samenwerking met Dienst Vreemdelingenzaken of Toezicht Sociale Wetten een afspraak met de lokale politie gemaakt kan worden, zodat de persoon niet geboeid moet worden afgevoerd.

Bijkomend pleiten wij ervoor dat iemand zonder wettig verblijf niet meer zomaar van Dienst Vreemdelingenzaken het bevel krijgt het grondgebied te verlaten. Dat is namelijk het tweede meest beangstigende, na een opsluiting in een gesloten centrum. Als minimum minimum vragen wij dat er voor iemand die er in het kader van dit soort onderzoek zelf om vraagt gecontroleerd te worden, ook al zit dat onderzoek op dat moment nog niet in de categorie mensenhandel, de mogelijkheid bestaat om, als het dan toch nodig is - want

misschien is dat niet nodig - de Dienst Vreemdelingenzaken te informeren, weliswaar een nota aan het dossier toe te voegen, maar geen uitgebreid bevel. Dat hebben we nog niet kunnen bereiken.

Wat de COL 2012 bij het arbeidsauditoraat betreft, deze tekst is herzien op 18 december 2021. Tot de hervormde tekst hebben we geen toegang, want het is een geheime COL. De tekst van 2012 is niet geheim en die vinden we toch wat problematisch. Als de arbeidsauditeur het dossier voor de rechtbank brengt, wordt er niet altijd gevorderd voor achterstallig loon. Dat is een eerste probleem waar we vaak mee te maken krijgen. Eigenlijk zou er in de COL moeten staan: is een slachtoffer burgerlijke partij, vorder dan altijd voor achterstallig loon. Bijkomend is in de wet van 11 februari 2013 de mogelijkheid gecreëerd om voor mensen zonder wettig verblijf drie maanden achterstallig loon te vorderen. Er is discussie binnen het arbeidsauditoraat of dit kan worden gebruikt in een strafrechtprocedure. Onze interpretatie is de volgende. Je vordert voor het niet-betalen van loon, en kun je op basis van het onderzoek de precieze termijn niet vaststellen, dan verwijst je naar het burgerlijk recht, waarbij je stelt dat er een vermoeden van drie maanden tewerkstelling is. Als dat niet op die manier kan worden geïnterpreteerd door de arbeidsauditeur, kan die vordering van drie maanden loon niet verhuizen naar het sociaal strafrechtboek om de arbeidsauditeur de mogelijkheid te geven om ook die drie maanden te vorderen. In Nederland is het trouwens zes maanden loon. Het gaat om de omzetting van een Europese sanctierichtlijn. In België werd voor het minimum gekozen, drie maanden achterstallig loon, in Nederland is het zes maanden, in Frankrijk kan een vermoeden van achterstallig loon tot een jaar worden gevorderd. België had evengoed kunnen kiezen om die drie maanden uit te breiden naar een langere periode.

Een ander element in de COL is de minnelijke schikking. Een arbeidsauditeur kan overgaan tot een minnelijke schikking met de werkgever die de Limosa meldt, omtrent socialezekerheidsbijdragen, enzovoort. In die COL staat bijvoorbeeld niet, als er een burgerlijke partij is, dat in die minnelijke schikking op zijn minst de verplichting moet staan dat het slachtoffer zijn loon krijgt. Wij hebben dossiers waarin de arbeidsauditeur heeft onderhandeld met de werkgever om een minnelijke schikking en dus zijn socialezekerheidsrechten te betalen, maar het slachtoffer heeft nooit zijn loon gekregen. Wij moeten daarom een burgerlijke procedure instellen, weer enkele jaren procederen, om het loon te kunnen vorderen. Volgens mij kan dat ook in die COL worden opgenomen.

Ik kan nog enkele andere aspecten van die COL

toelichten, maar ik denk dat ik al voldoende spreektijd ingenomen heb.

Nu kom ik tot de wet van 11 februari 2013, waaromtrent ik nog even wil stilstaan bij de ketenverantwoordelijkheid. Ik verneem dat men in Vlaanderen, naar aanleiding van de Borealiszaak, bekijkt om het mogelijk te maken om bij de tewerkstelling van mensen zonder wettig verblijf, in de ketenverantwoordelijkheid de boete vlotter te kunnen vorderen van de rest van de keten. Welnu, ook aangaande de drie maanden tewerkstelling staat er een ketenverantwoordelijkheid in de wetgeving bij de omzetting van de sanctierichtlijn, dus de wet van 11 februari 2013. Echter, ook in die wet stelt een artikel, als er tussen de hoofdaannemer en de onderaannemer een geschreven akkoord bestaat waarin de onderaannemer plechtig belooft niet te werken met mensen zonder wettig verblijf, dat de hoofdaannemer niet verantwoordelijk is. Als men in Vlaanderen dus overweegt om de wetgeving aan te passen zodat de ketenverantwoordelijkheid voor boetes en andere aspecten kan worden doorgetrokken naar de rest van de keten, dan hoop ik dat op federaal niveau ook het genoemd artikel aangepast wordt, zodat een hoofdaannemer zich inzake de drie maanden loon niet met een simpel zinnetje in een contract tussen hoofdaannemer en onderaannemer kan indekken, maar zodat de ketenverantwoordelijkheid ook op dat vlak naar de gehele keten wordt doorgetrokken.

Een ander aspect dat wel gebeurt bij mensenhandel, zij het niet bij ons, is een coördinatie binnen bijvoorbeeld de SIOD en het SIF, zodat zou kunnen worden overlegd. Dat overleg wordt dan om de zoveel maanden georganiseerd tussen de verschillende inspectiediensten, specifiek voor slachtoffers van uitbuiting die niet over de drempel van mensenhandel gaan.

Natuurlijk zijn de meeste middelen, geld en aandacht voor de slachtoffers van mensenhandel voor de meest schrijnende gevallen. Daar gaan wij volledig mee akkoord. Indien wij die gevallen echter willen vermijden of de prominente aanwezigheid van mensenhandel willen afbouwen, moet ook de straffeloosheid van de betrokken werkgevers die net niet voldoende uitbuiten, worden aangepakt. In het andere geval zal geen geld kunnen worden binnengehaald ten aanzien van mensenhandel.

Mijn collega gaat nog even kort door.

Roxanne Delie: Mijnheer de voorzitter, ik vul nog even kort aan om het belang te onderstrepen van de effectieve betaling van het achterstallige loon, dat echt wel een cruciaal element is in de strijd

tegen uitbuiting.

Wij zien dat er een discrepantie is tussen de hoogtes van de boetes ten opzichte van de werkgever in het Sociaal Strafrecht en de hoogte van het niet-betaalde loon en de niet-betaalde sociale zekerheid. Ik zal dat duiden met een voorbeeld, om de problematiek concreter te maken. Er is een vonnis uit 2011 van de rechtbank van eerste aanleg van Waals-Brabant. Het gaat over een werknemer die tien jaar lang voor dezelfde werkgever heeft gewerkt en die minder dan het minimumloon werd betaald. In dat dossier heeft het arbeidsauditoraat zelf gedagvaard. De werkgever is ook effectief strafrechtelijk veroordeeld voor onder andere het niet melden met Dimona, het tewerkstellen van een werknemer zonder wettelijk verblijf en voor de niet-betaling van loon. De werkgever werd strafrechtelijk veroordeeld tot een boete van 16.000 euro. Aangezien hij echter een blanco strafblad had, werd de straf opgeschort en moest hij slechts 2.400 euro betalen. Het bedrijf werd wel veroordeeld tot een boete van 24.000 euro, maar is ondertussen failliet. Het gaat hier over tien jaar uitbuiting. Wij hebben even het achterstallige loon van het slachtoffer laten berekenen. Het ging over 67.000 euro. Zelfs zonder de opschorting en zelfs wanneer wij beide boetes zouden samenrekenen, heeft de werkgever dus een goede deal gedaan, ondanks dat hij de werknemer heeft uitgebuit.

Wij kunnen dus stellen dat de werkgever een aanzienlijk voordeel doet. De kosten en de baten voor een malafide werkgever zijn dus snel gemaakt, des te meer in het licht van het kleine percentage van dossiers waarin tot vervolging wordt overgegaan.

Wilt u een echt afschrikwekkend beleid voeren, is het essentieel dat de werkgevers boven op de boete worden verplicht ook het loon aan het slachtoffer te betalen.

Ik wil nog twee punten kort aanhalen, zijnde, ten eerste, het gebrek aan reële toegang tot de kostenloze tweedelijnsbijstand. Wij maken gebruik van het pro-Deosysteem voor advocaten om slachtoffers in de procedure voor de rechtbank bij te staan. Maar er zijn heel weinig advocaten met een specialisatie in het arbeidsrecht die pro-Deodossiers aannemen. Zij die het doen, zijn dan ook overbevraagd. Bovendien moet mensen zonder papieren aantonen dat zij zonder middelen zijn, wat in de praktijk erg moeilijk is.

Wij gebruiken het systeem van dringende medische hulp van het OCMW om aan te tonen dat iemand onvermogen is. Dat systeem is daar echter niet voor bedoeld en zorgt alweer voor meer

extra administratie. Daardoor neemt de aanstelling van een advocaat ook meer tijd in beslag en wordt die aanstelling bemoeilijkt.

Ten tweede moet een slachtoffer effectief, na een positief vonnis, het loon kunnen vorderen. Het vonnis moet dus ook afgedwongen kunnen worden. Hier is vaak de hulp van een gerechtsdeurwaarder nodig. Sinds de hervorming van het systeem van kosteloze rechtsbijstand moeten mensen zonder wettig verblijf aantonen dat ze een poging hebben ondernomen om hun verblijf te regulariseren. In de praktijk moeten mensen dus eerst een 9bis- of 9ter-regularisatie doen. Dat vormt opnieuw een drempel. Bovendien wil niet iedereen verblijf in België aanvragen. Soms willen mensen gewoon hun loon ontvangen en terugkeren naar hun land van herkomst.

Jan Knockaert: Ik wil nog kort even stilstaan bij slachtoffers van arbeidsongevallen. Voor een slachtoffer van een arbeidsongeval, die niet wordt betaald door zijn werkgever en die hier zonder wettig verblijf is, is het vaak onmogelijk om op zoek te gaan naar een andere bron van inkomsten. Iemand heeft bijvoorbeeld zijn twee polsen gebroken en kan niet meer werken. Als hij niet wordt opgenomen in de procedure slachtoffer mensenhandel - en het is niet omdat hij een ongeval heeft dat dat automatisch gebeurt - hoe moet hij dan overleven? Hij heeft geen recht op OCMW-steun of enige andere vorm van inkomen, maar heeft dat wel nodig. Het enige waarop hij recht heeft, is dringende medische hulp, waardoor zijn medische kosten worden betaald. *That's it.* Hoe moet die persoon ondertussen aan eten geraken of zijn huur betalen?

Ik geef het voorbeeld van iemand die in Antwerpen een deur wilde uitslijpen met een slijpschijf. Hij stootte op een nagel, waardoor de slijpschijf wegschoot en in zijn hals terechtkwam. Hij strompelde naar buiten en werd naar het ziekenhuis gebracht, waar hij de nodige zorg toegediend kreeg en een hele tijd moest blijven. Die man kan voor de rest van zijn leven geen vast voedsel meer eten, enkel nog vloeibaar voedsel, en moet bloedverdunners nemen. Toen hij uit het ziekenhuis werd ontslagen, kreeg hij een rugzak met bloedverdunners mee en werd hij op straat gezet. Hij heeft langer dan een maand op straat geslapen, met een rugzak bloedverdunners en een pleister op zijn keel.

Het is noodzakelijk dat een slachtoffer van een arbeidsongeval dat hier zonder wettig verblijf is of dat hier een precair verblijf heeft, een tijdelijk verblijfsrecht toegekend krijgt, zodat hij zijn rechten kan afdwingen. Denk maar aan slachtoffers in de ingestorte school in Antwerpen. Als een slachtoffer

van een arbeidsongeval bij ons komt, proberen wij hem te begeleiden, maar op zijn initiële nood, zijnde eten en onderdak, kunnen wij geen antwoord bieden. Hij zou liever eerst eten hebben dan zich te moeten bezighouden met het aanvragen van documenten voor dringende medische hulp of met het aanleveren van bewijzen van tewerkstelling, om dat voor de rechtbank te kunnen afdwingen. De realiteit is dat het veel moeilijker is en dat we heel veel informatie verliezen in de eerste dagen na het arbeidsongeval, voordat we iemand kunnen begeleiden.

Als een werkgever een slachtoffer van een arbeidsongeval niet aanmeldt bij de arbeidsongevallenverzekering of geen arbeidsongevallenverzekering heeft en het dus niet meldt bij Fedris, moet de werkgever worden beschouwd als een die de menselijke waardigheid niet respecteert en moet het slachtoffer ofwel in aanmerking worden genomen voor de procedure van mensenhandel, ofwel moet er een tussenprocedure ter beschikking zijn voor slachtoffers van uitbuiting die net niet onder de definitie vallen van slachtoffer van mensenhandel waardoor ze op zijn minst een verblijfsrecht mogen uitoefenen voor een bepaalde periode. Hoelang kan worden bekeken.

We hebben nog niet stilgestaan bij de duur van de procedure, maar twee jaar tijd is zeer kort, als me voor zes maanden verblijfsrecht krijgt. Dat moet zeker nog bekeken worden.

Een laatste zinnetje is ook niet onbelangrijk: als iemands verblijfsrecht volledig afhankelijk is van zijn of haar werkgever, creëert men een situatie waar uitbuiting evident is. Het linken van de verblijfstitel aan iemands werk voor één specifieke werkgever moet ook onder de loep genomen worden in het arbeidsmigratiebeleid.

Ik denk dat we iets te veel tijd hebben gebruikt, waarvoor mijn excuses.

Le président: Ce n'est pas grave. Quand c'est dense et intéressant, ce n'est jamais grave.

Je vais céder la parole à MM. Devriendt et Bertels qui représentent la police judiciaire fédérale. Un PowerPoint sera également diffusé.

Jan Devriendt: Ik ben Jan Devriendt van de federale gerechtelijke politie West-Vlaanderen. Ik behoor tot de afdeling Mensenhandel en Mensensmokkel en ben teamchef van de afdeling Mensenhandel. Er werd ons gevraagd om praktische voorbeelden te geven en onze praktijkervaring naar voor te brengen in het kader van de economische uitbuiting. Ik ben vergezeld van mijn collega de heer Bertels, de voormalige teamchef.

Hij is nu postchef bij de verkeerspolitie in Zelzate.

Ik zal het eerst hebben over de organisatie en het fenomeen zelf, waarna de heer Bertels enkele praktijkvoorbeelden zal geven. In Brugge werken 5 mensen voltijds op Mensenhandel. In Kortrijk zijn er 7 mensen, maar zij werken ook in dossiers Mensensmokkel. Dat neemt de laatste tijd veel capaciteit in beslag. Momenteel zijn er 33 lopende onderzoeken in de afdeling Mensenhandel. Dat zijn soms heel ingewikkelde onderzoeken. Daar komt telefonie bij, de wet bijzondere opsporingsmethoden of BOM, observaties en dergelijke. Die dossiers zijn soms dus heel veeleisend, en het is 'maar' een dossier.

Wij behandelen economische uitbuiting en seksuele uitbuiting. De voornaamste fenomenen zijn in de transportsector, de bouwsector, landbouw, vleesverwerkende bedrijven en schoonmaak.

In de transportsector zijn slachtoffers vooral Roemenen, Bulgaren, Moldaviërs en Wit-Russen. Sinds enkele jaren worden hier ook Oekraïense chauffeurs gecontroleerd. Dit heeft niks te maken met de Oekraïneoorlog, dit was al een tijdje zo.

In de bouwsector zijn er Roemeense slachtoffers, Bulgaarse slachtoffers, Polen, Portugezen en Filippijnen. Het is tamelijk nieuw voor ons dat er Filippijnse slachtoffers zijn. Zij komen Europa binnen met visa van Hongarije of Polen. Zo raken zij hier aan de slag.

Er zijn ook al Filippijnse chauffeurs gecontroleerd in de transportsector. Het gaat hoe langer hoe verder.

In de landbouw zijn de slachtoffers vooral Polen en Roemenen, in de vleesverwerkende industrie vooral Portugezen, Roemenen en Bulgaren. Als voorbeeld vernoem ik een controle die we ooit hielden te Knokke, waar iemand van een bouwwerf komt met witte laarzen aan. Hij bleek de week voordien nog aan het werk te zijn geweest als slager in een slachthuis in Bulgarije. Op het moment van onze controle legde hij roofing op een chique appartement in Knokke-Heist. Het zal uw appartement maar wezen.

In de schoonmaaksector treffen we vooral Portugezen en Marokkanen aan, en ook Portugezen, waaronder u moet verstaan: van vlees Brazilianen die met valse documenten een Portugese vergunning krijgen.

De aanpak van het onderzoek naar mensenhandel is in feite een teamspel. Het is ook een zoekmisdrijf. Als we niet zoeken naar de feiten, vinden we niets. Dat is vergelijkbaar met drugs misdrijven,

want de onderzoeker die geen drugs zoekt, zal er geen vinden. Desgevallend kunnen wel mooie cijfers voorgelegd worden, omdat er nul hoeveelheden drugs in beslag werden genomen, maar toch zijn er drugs in de maatschappij aanwezig. Als de onderzoekers niet zoeken, blijven de verdachten gewoon voortdoen.

Belangrijke teamspelers voor ons zijn de wijkinspecteurs. Zij worden door onze mensen tijdens hun opleiding op de hoogte gebracht over de kenmerken en indicatoren van mensenhandel, de wijze waarop zij kunnen handelen en eventueel ons verwittigen. Ook de lokale recherchediensten zijn een belangrijke partner voor ons.

Extern, buiten de politie, zijn het arbeidsauditoraat en het parket belangrijke partners, en tevens de onderzoeksrechters, de RSZ-inspectie, Toezicht op de Sociale Wetten, de Vlaamse sociale inspectie, de Vlaamse wooninspectie, het Toezicht Welzijn op het Werk en ook onze tolken. Onze tolken spelen een belangrijke rol. Soms worden zij beledigd door mensen die verhoord worden, zelfs in die mate dat tolken soms beschaamd zijn om de woorden te vertalen waarmee zij beledigd werden.

Sven Bertels: Mijnheer de voorzitter, Ik ga het op deze manier presenteren, dat gaat iets makkelijker zijn, want anders scrollt het te ver. Mijn naam is Sven Bertels. Ik ben de voormalige teamchef van de mensenhandel, nu actief in het verkeer. Een aantal voorbeelden van samenwerking tussen politie, inspectie en andere instanties, waarbij dus het parket en de arbeidsauditeur zeer belangrijk zijn. Bijvoorbeeld detacheringsfraude. Inspectiediensten hebben bepaalde bevoegdheden die beperkt zijn, maar die ook uitgebreid zijn tegenover politiediensten. Een voorbeeld. Men gaat langs in een fabriek om te kijken hoe het zit met de tewerkstelling van buitenlandse werknemers. De werknemers worden verhoord door de inspectie en men vertelt: kijk, goed, ik werk 14 dagen in België en 14 dagen in Polen, waarbij de detacheringswetgeving omzeild wordt.

Als een politiedienst zoals een FGP in West-Vlaanderen, die zeer nauwe banden heeft met de inspectie en met het auditoraat, gaan wij mee ter plaatse om te gaan kijken of wij als politiedienst iets kunnen betekenen voor de inspectie. In dit geval hebben wij mee actief de controle uitgevoerd en hebben wij de Poolse telefoonnummers genoteerd van die werknemers. Klopt het verhaal wel? Werken ze wel 14 dagen in België en 14 dagen in Polen? Op basis van de telefonie kunnen wij aantonen dat het verhaal niet klopt. Men werkt 3 maanden in België, 14 dagen in Polen. Dat geeft de inspectie een zeer belangrijke tool om dan terug te gaan naar de werknemers om te zeggen dat het

verhaal niet klopt, dat zij hier drie maanden werken en andere rechten hebben. Het is de inspectie die altijd duidelijk maakt aan elke werknemer welke zijn rechten zijn, veel uitgebreider dan hetgeen hij krijgt van zijn zaakvoerder. Op die manier kunnen wij wel als politiedienst een meerwaarde betekenen.

Wat wij dan op hetzelfde moment gaan doen voor die werknemers, omdat zij dan vaak wel in die fase zitten van wel of niet slachtoffer. Alle mensen die werken, zijn voor ons getuigen en slachtoffers.

Als politiedienst werken we repressief, maar niet naar de werknemers toe, wel naar de werkgever toe, die voor ons de belangrijkste partij is. Als politiedienst moeten we ook naar de ruimere wetgeving kijken. Indien de betrokkenen telkens twee weken in ons land werken en twee weken in hun thuisland verblijven, maar hun verhaal niet klopt, dan moeten we nagaan wat er nog meer achter schuilt. Dan controleren we de woonkwaliteit. Bijvoorbeeld Polen beschikken over een bepaald document als ze drie maanden in ons land komen werken en twee maanden terug naar Polen gaan. Poolse criminelen plaatsen hen in woningen om drie maanden in België te werken. Als officier van gerechtelijke of bestuurlijke politie bezitten we bepaalde bevoegdheden. We werken zeer nauw op elke lijn van de wetgeving. Specifiek in West-Vlaanderen zijn we zeer ruimdenkend over ons werkterrein. Dat is ook de reden waarom we in onze provincie heel nauwe banden hebben met het parket, het arbeidsauditoraat en de inspectiedienst. We toetsen immers alle wetgeving tegelijkertijd.

Een tweede voorbeeld: de inspectie verricht een controle op overloon. In deze case heeft de inspectie een zeer groot vleesverwerkend bedrijf gecontroleerd en vastgesteld dat er bij alle werknemers ter plaatse nooit overloon werd uitbetaald. Er was gezegd geen overloon, maar dat is onmogelijk. Er zijn altijd overuren en die moeten worden uitbetaald. De inspectiedienst gaat ter plaatse, stelt een aantal inbreuken vast en men komt tot een akkoord om het overloon uit te betalen. In deze zaak ging het om 1,25 miljoen euro. De bestuurder betaalt dat met een glimlach, waardoor de inspectiedienst weet dat er iets niet klopt. Twee jaar later doet de inspectiedienst opnieuw een controle op het overloon en stelt vast dat er nog altijd geen overloon is. Dat betekent dat de werknemers rechten verliezen. Men gaat langs bij de arbeidsauditeur, weer onze driehoek arbeidsauditeur-politie-inspectie, en die beslist om een dossier op te maken. Wij stellen dus een aanvankelijk proces-verbaal op en men vraagt om een nieuwe controle te doen in het bedrijf, maar met de aanwezigheid van de federale gerechtelijke politie.

In deze zaak zijn wij met ongeveer zestig mensen ter plaatse geweest en hebben een heel uitgebreide controle gehouden op de werkvloer en in de boekhouding. Het heeft redelijk lang geduurd om het bewijs naar boven te brengen. Het is de taak van de politie om het bewijs te zoeken van de gepleegde fraude. Mensenhandel is nog altijd een feitenkwesie, dus men moet de elementen allemaal zoeken. Daartoe heeft men gedreven onderzoekers nodig, mensen die echt willen doorgaan, die een zaakvoerder zien als verdachte, maar die vooral aan de slachtoffers denken.

Voor de slachtoffers hebben wij heel veel inspectiediensten die enkel gevoelsmatig te werk gaan, slachtoffergericht, om die mensen te helpen met het loon. In het genoemd geval waren 86 personen niet in regel met hun vergunningen en 241 personen niet aangemeld via de Dimona-aangifte. Op het einde van het onderzoek kon de koppelaar in Gent geïdentificeerd worden. De inspectie heeft ervoor gezorgd dat de lonen die niet uitbetaald werden, toch betaald werden aan de mensen in dat bedrijf. Dat was te danken aan een samenwerking tussen politie en inspectie.

De transportsector, een van onze items, is in West-Vlaanderen zeer sterk aanwezig. Ook inzake die sector werken wij zeer nauw samen met het arbeidsauditoraat en met onze inspectiediensten. Als FGP hebben wij mensen bevoegd als officier van gerechtelijke politie en officier van bestuurlijke politie. Dergelijke bevoegdheden hebben de inspectiediensten niet. Als wij samen op het terrein controles uitvoeren, dan hebben we alle mensen op het terrein met alle soorten bevoegdheden en kunnen we heel ruim controleren, namelijk op de naleving van alle wetgeving en inzake alle bevoegdheden. Een directe aanpak werkt. Vaak hoor ik dat een werkgever met zijn kapitaal naar het buitenland gevlucht is, maar dat zal in de transportsector in West-Vlaanderen niet vaak gebeuren. Als wij langsgaan, dan is dat op basis van lonen, op basis van RSZ en op basis van de FGP, het beslag op het onroerend goed of de vrachtwagens.

Zodra er inbreuken vastgesteld worden op lonen die niet correct betaald zijn, en men heeft aanwijzingen van inbreuken op het sociaal strafrecht of mensenhandel, gaat er steeds vanuit de FGP beslag gelegd worden, direct, op al hetgeen in beslag kan worden genomen. Dat is een zeer sterk punt ten aanzien van de werkgever. Er gebeurt controle op de verschillende wetgevingen, als wij vaststellen dat het niet correct is, maakt de inspectie binnen 2 à 3 dagen een soort van vermogensvoordeel. Stel dat wij 50 vrachtwagenchauffeurs gecontroleerd hebben en dat het vermogensvoordeel 800.000 euro is aan lonen die

niet correct betaald werden, dan nemen wij dezelfde dag nog vrachtwagens in beslag ter waarde van 800.000 euro. Dat is een zeer sterk middel, namelijk de vrachtwagen die moet rijden om opbrengsten te hebben en anderzijds het slachtoffer dat niet correct betaald werd. Het is dan de taak van de arbeidsauditeur om te gaan onderhandelen of men dit in regel gaat brengen of niet. Dat is heel belangrijk.

Als het ernstige misdrijven zijn, met gespecialiseerde politiediensten en magistraten kan men naar het fenomeen van mensenhandel gaan, dan gaan die feiten steeds naar de rechtbank. Daarover valt niet te onderhandelen. Het arbeidsauditoraat in West-Vlaanderen heeft nog steeds een vangnet. Ik hoor dat men naar de rechtbank gaat voor mensenhandel. In West-Vlaanderen gaat men nooit alleen voor mensenhandel maar ook steeds voor sociaal strafrecht. Lonen die niet correct betaald werden en dergelijke, gaan steeds mee. Als plan A niet lukt, is er nog steeds plan B. Het gebeurt steeds in dezelfde vordering van de arbeidsauditeur.

Wat zijn de sterke punten van politie en inspectie? Voor de politie is dat vooral de kennis. Wij hebben gespecialiseerde mensen in West-Vlaanderen. In Brugge zijn er vier die niets anders doen dan economische en seksuele uitbuiting, want dat is ook een heel belangrijk stuk van ons werk. De bevoegdheden die de inspectie niet heeft, hebben wij wel, officier van gerechtelijke politie, officier van bestuurlijke politie.

Ik geef een voorbeeld met betrekking tot de officier van bestuurlijke politie. Als de inspectie ter plaatse gaat voor een bedrijfscontrole en de werkgever loopt rond en heeft invloed op de werknemers, krijgt men geen verklaring meer van die werknemers. Die hebben schrik van die werkgever.

Als de heer Knockaert of ik ter plaatse gaan en we voelen dat er iets niet klopt, dat de werkgever toch gaat proberen, dan hebben wij de bevoegdheid om die werkgever mee te nemen en die zal dan een paar uur in de wachtzaal van de politie moeten zitten. Dat is onze bevoegdheid. Dat is een heel sterk punt, zowel naar de inspectie omdat ze weten dat ze kunnen rekenen op de politie om dwang uit te oefenen, maar ook voor de slachtoffers die zien dat de politie ingrijpt en de werkgever aan de kant zet. Zo is er geen beïnvloeding meer door de werkgever.

De bevoegdheden en de kennis van de inspectie zijn enorm. Wat wij niet kennen, kennen zij wel. Als men dus samen op pad gaat, heeft men een ruime bevoegdheid en kennis. Zij mogen ook bepaalde zaken doen die wij niet mogen, bijvoorbeeld de

werkplaatsen betreden. Ik kan niet zomaar ergens binnenstappen, zij wel. We mogen wel meegaan als sterke hand. Zodra wij op een legale manier binnen zijn, kijken we of wij bepaalde bevoegdheden kunnen uitoefenen.

Een ander sterk punt, regularisatie, wordt hier aangehaald als negatief punt. In West-Vlaanderen is dat bijvoorbeeld zeer belangrijk. De inspectie zal altijd naar een regularisatie gaan. Als politiedienst hebben we dwang uitgeoefend door zaken in beslag te nemen. De arbeidsauditeur geeft dan de boodschap dat er eerst moet worden geregulariseerd en dat de werkgever dan de in beslag genomen goederen terugkrijgt. Dat gaat allemaal redelijk snel, en dat is ook de bedoeling.

Daar heeft men gespecialiseerde magistraten nodig. En in West-Vlaanderen zijn die er: het parket en de arbeidsauditeur. Het parket houdt zich vooral bezig met seksuele uitbuiting, dat is hun specialisatie, daar hebben we Frank Demeester voor. Als het gaat over lonen en werknemers, hebben we arbeidsauditeur Filiep De Ketelaere. Die mensen hebben contact met elkaar en zo kunnen ze bekijken wie de zaak voor de rechter zal brengen. Voor de rest hebben wij gespecialiseerde diensten nodig, zowel bij de politie als bij de inspectie. Als we samenwerken, dan zijn we sterk.

Le président: C'est moi qui vous remercie pour vos exposés. Je vais à présent me tourner vers mes collègues pour leur céder la parole selon l'ordre des groupes, même si je dois malheureusement constater que nous ne sommes pas nombreux.

Simon Moutquin (Ecolo-Groen): Monsieur le président, c'est la première fois depuis ce drame que nous accueillons des représentants de la police dans cette commission. Je me dois d'abord de vous transmettre notre solidarité, au nom de mon groupe. Tout cela a suscité beaucoup d'émotion y compris chez nous. J'ai vu que vous aviez mené une action ce matin sur la place Poelaert. Nous sommes bien sûr de tout cœur avec vous. Nos collègues sont en train de faire la clarté sur ces événements et de trouver des solutions politiques - du moins je l'espère, parce que c'est pour cela que nous sommes là.

Je vais donc enchaîner avec mes questions en commençant par FairWork. Vous avez plusieurs fois parlé des exploitants. Nous avons déjà eu plusieurs fois l'occasion de nous entretenir de cela. Pouvez-vous nous dresser un profil de ces exploitants? Parle-t-on de grosses sociétés? On sait que les secteurs sont très variés. Vous l'avez dit, énormément de secteurs sont concernés. Parle-t-on de petits commerçants ou parfois de secteurs publics? Des éléments tendent à montrer

que parfois se trouvent sur des chantiers des personnes qui, via la sous-traitance, sont aussi exploitées. Cela peut être intéressant pour notre commission.

Un autre élément peut être intéressant. Tant les quatre intervenants d'aujourd'hui que les intervenants que nous avons entendus la semaine passée dans un autre cadre – à savoir une proposition de loi citoyenne de régularisation portée par le collectif *In My Name* – ont parlé de la question des ordres de quitter le territoire. Elle revient à chaque fois. Je sais qu'elle est politiquement compliquée. Mais le fait qu'une plainte ne soit pas suspensive d'un ordre de quitter le territoire est un élément problématique dans votre travail. Ce l'est pour eux d'abord. J'aurais voulu que vous nous donniez un avis à ce sujet. Vous avez donc une revendication: que les plaintes soient suspensives des ordres de quitter le territoire. Ou y a-t-il des nuances qui pourraient être politiquement plus acceptées? On sait que cela ne sera certainement pas le cas.

Vous avez évoqué quelque chose de très intéressant, à savoir l'accès à l'information. Il est incroyable de voir à quel point, que ce soit parmi les publics transmigrants – je n'aime pas trop ce mot, mais je vais l'utiliser aujourd'hui – ou parmi les publics sans papiers et les publics de migration en général, l'accès à une bonne information est la base d'un meilleur accueil ou plutôt d'une meilleure gestion de la migration.

Tout à l'heure, vous blaguez en disant que votre équipe était à moitié présente. Cela montre qu'il y a un vide en cette matière.

Avez-vous le temps, en tant que FairWork, de pouvoir dire à des gens qui ont été exploités, par exemple: "Vous êtes Érythréen! Sachez qu'en Belgique, un Érythréen a un taux de reconnaissance de 87 %. Nous pensons qu'une régularisation 9 bis pourrait faire progresser votre dossier." Est-ce que cela fait partie de votre travail ou vous "contentez"-vous de vous occuper de la partie dialogue, de porter plainte contre l'exploitant?

Dans cette commission, nous travaillons très peu sur ceci mais vous avez dit que de nombreux profils n'avaient pas pour vocation la régularisation puisqu'ils veulent travailler quelques mois et ensuite repartir dans leur pays. Ce qui nous permet de penser qu'il faut davantage travailler sur la migration circulaire puisque de nombreuses personnes n'ont pas pour vocation de s'installer, mais veulent travailler quelques mois en Europe pour repartir chez elles. Le confirmez-vous?

Je m'adresse à la police fédérale. Nombreux sont vos collègues qui ont fait état d'un manque criant

de moyens humains. Estimez-vous aussi que, tant sur l'aspect circulation évoqué en second lieu que sur les autres aspects, le manque de moyens humains et matériels pour faire votre travail soit criant?

Ben Segers (Vooruit): Hartelijk dank aan de sprekers voor de inspirerende uiteenzettingen. Ik heb eerste enkele vragen aan de vertegenwoordigers van de FGP. Mijnheer Devriendt, mijnheer Bertels, u hebt het gehad over de goede praktijken die er bestaan in West-Vlaanderen. Dat kan ook inspirerend zijn voor de rest van het land. Hoe komt het dat dit elders nog niet zo geïntegreerd gebeurt als bij u? Op welke manier kunnen we ervoor zorgen dat men die lessen ook in de rest van het land doorvoert? Hoe kunnen we het West-Vlaams model exporteren?

U had het over de noodzaak aan gespecialiseerde magistraten. Geldt dat ook voor onderzoeksrechters? Moeten er onderzoeksrechters worden aangeduid die zich in de eerste plaats met de mensenhandel bezighouden, zodat de specialisatie zich ook daar kan doorzetten?

Welke aanbevelingen kan deze commissie doen zodat u uw werk nog beter kunt doen? Hoe kunnen wij u verder helpen? Uiteraard kan dat al door de dienst Mensenhandel te versterken. Er is aangekondigd dat dit ook zal gebeuren. Ik ben mij bewust van het capaciteitsprobleem dat er is. Welke aanbevelingen kan deze commissie nog doen op het vlak van het beleid of de wetgeving zodat u uw werk nog beter kunt doen? Bent u al geconfronteerd met hiaten in de wetgeving? Kan de ketenaansprakelijkheid worden verduidelijkt, zodat zaken die voor u erg duidelijk zijn, beter worden aangepakt?

Het huidige multidisciplinaire systeem is gericht op kleinere aantallen. De laatste tijd worden we met grotere aantallen geconfronteerd, bijvoorbeeld in de Borealiszaak. Vindt u dat, als we in de toekomst vaker worden geconfronteerd met grotere zaken, zoals in de haven, waarbij meteen sprake is van veel slachtoffers, het systeem dan gedeeltelijk moet worden herdacht? Aan welke aspecten denkt u daarbij? Velen vinden nu dat we enkel het topje van de ijsberg aanpakken, dus wat kunnen we nog meer doen?

In welke mate wordt u met minderjarigen geconfronteerd, bijvoorbeeld in het kader van gedwongen criminaliteit, als er sprake is van cannabisplantages en drugsdealers? Tot daar mijn vragen aan de vertegenwoordigers van de federale gerechtelijke politie.

Aan de mensen van FairWork, u had het over de

noodzaak van een veilig loket. Een tijdje geleden werd een koninklijk besluit uitgevaardigd met betrekking tot het recht om op te treden. Als ik mij niet vergis, was daaraan geen budget verbonden. Als ik u vraag hoe we met dat koninklijk besluit een aanzet kunnen geven voor een veilig loket, neem ik aan dat u zult antwoorden dat dit kan met een budget. Zijn er daarnaast nog andere zaken nodig?

Verder wil ik u dezelfde vraag stellen als aan de vertegenwoordigers van de FGP. Met betrekking tot de onduidelijkheden in de wetgeving inzake de aansprakelijkheidsketen, wat kunnen we daar beter doen? U stelde dat we de aanpassingen op Vlaams niveau best ook op federaal niveau zouden doorvoeren. Is er daar nog meer mogelijk?

Mevrouw Delie, u had het over een heel schrijnende situatie, waarbij het bijzonder lang duurde vooraleer werd vastgesteld dat er sprake was van een slachtoffer mensenhandel. Kunt u uitleggen waarom het zo lang duurde? We weten immers dat de mensenhandel niet moet vaststaan, maar wel het vermoeden ervan. Loopt er ook daar iets fout?

Hoe staat u tegenover de invoering van de Europese sanctierichtlijn, betreffende het toekennen van tijdelijk verblijfsrecht voor slachtoffers die niet onder mensenhandel vallen, eventueel om hen de kans te geven om voor een knelpuntberoep te solliciteren, in uitzondering op de normale regeling voor gecombineerde vergunningen? Zijn daar ook voorbeelden uit het buitenland? Zijn er al goede omzettingen gebeurd door andere Europese lidstaten?

Een problematiek die de laatste tijd vaak naar voren komt, bijvoorbeeld in de Panoreportage, is identiteitsfraude. Dat is heel moeilijke materie. Iedereen ziet het probleem, maar de oplossing lijkt niet voor handen te zijn. Ziet u daar hoe we toch stappen vooruit kunnen zetten? Die vraag stel ik ook aan de vertegenwoordigers van de federale gerechtelijke politie. De identiteitsfraude doet zich voor bij bijvoorbeeld koeriersbedrijven en andere. Hoe pakken we dat het beste aan?

U had het over de afspraak met DVZ, onder andere over de oplossing van het niet-geboeid afgevoerd worden, de toevoeging van de nota in het dossier enzovoort. Werd daar eigenlijk al veel over gesproken, ook met DVZ zelf? Hebt u daar al de mogelijkheid toe gehad? Wat zijn de argumenten tegen? Waarom staan we nog maar waar we nu staan, wat dat betreft?

U zei dat er weinig advocaten zijn met specialisatie arbeidsrecht die pro Deo werken in het kader van de kosteloze rechtsbijstand. Personen zonder papieren moeten nu effectief aantonen dat ze die

middelen niet hebben. Dat is een factor waardoor slachtoffers soms afzien van verschillende procedures. Is het mogelijk om dat te illustreren met een voorbeeld? In welke mate wordt u daar geconfronteerd met minderjarigen die meerderjarig worden en dan plots niet meer kunnen rekenen op de kosteloze rechtsbijstand?

Le président: Je vous remercie, chers collègues. À présent, je vais sortir de mon rôle de président pour poser, à mon tour, quelques petites questions.

Khalil Auasti (PS): D'ores et déjà, je vous remercie pour vos exposés. Tout comme le collègue Moutquin, je tiens à adresser toutes mes condoléances aux corps de police, eu égard à l'assassinat d'un de vos collègues.

L'exploitation économique n'est pas le sujet le plus exposé dans le domaine de la traite des êtres humains. On parle beaucoup d'exploitation sexuelle, alors que les chiffres belges – contrairement à ceux du reste de l'Europe – montrent que les dossiers relatifs à l'exploitation économique, ainsi que ses victimes, sont plus nombreux qu'en matière d'exploitation sexuelle. Nous connaissons quelques secteurs principaux dans lesquels elle se développe: le bâtiment, l'horeca, le personnel de maison et de nettoyage, les soins, les salons d'esthétique tels que les manucures, etc. Cela représente donc des branches très diverses et très vastes, dont la publicité du travail diffère. Ainsi, et sauf exception, un chantier est quelque chose d'assez visible. En revanche, pour l'horeca, travailler dans l'arrière-cuisine l'est beaucoup moins.

Il convient donc de vous interroger, services de police et FairWork, au sujet des mécanismes de détection. Un écueil est en effet présent depuis le début de nos auditions: il s'agit de l'input et de la collecte des données, afin de pouvoir se confronter à un phénomène d'exploitation dans la traite des êtres humains. Comment réagit-on, et dans quels délais? Nous avons déjà entendu des représentants de la police judiciaire et de l'ONSS. Comment cette information vous parvient-elle? Comment est-elle traitée? Dans quels délais peut-on réagir et avec quels moyens? J'ai vu que la police judiciaire de Flandre occidentale comptait douze effectifs répartis entre Bruges et Courtrai. Je ne sais pas si cela concerne uniquement la traite ou également la prostitution, laquelle peut être dépourvue de lien avec la traite des êtres humains.

Pourquoi suis-je en train de vous en parler? Parce que cette question de la détection est primordiale, en particulier dans la manière dont les dossiers sont ensuite traités. Je vais à nouveau comparer

l'exploitation sexuelle et l'exploitation économique. En fonction de l'une ou de l'autre, les traitements peuvent être différenciés. Pourquoi? Parce qu'en matière d'exploitation sexuelle, c'est essentiellement la police judiciaire qui gère les dossiers alors que lorsqu'il est question d'exploitation économique, c'est la police et l'ONSS. Les cadres de gestion des dossiers et les processus sont distincts. C'est le premier élément qui m'interpelle et que je mets en lien avec des données dont on dispose depuis la semaine passée. Ainsi, aux Pays-Bas, pour une population qui n'est pas deux fois supérieure à celle de la Belgique, 7 000 victimes potentielles de traitement des êtres humains ont été recensées alors qu'en Belgique qui compte 11 à 12 millions d'habitants, il est question de quelques centaines de victimes, selon les statistiques officielles. On peut donc constater que pour une population qui n'est pas très différente, alors qu'avec Bruxelles et Anvers, la Belgique n'est pas moins internationale que les Pays-Bas, et alors que la qualification et la prévention de traite des êtres humains y est plus complexe, le nombre de victimes recensées y est bien plus important qu'en Belgique.

Je rappelle que, chez nous, il faut deux éléments qualificatifs pour qualifier la prévention de traite des êtres humains tandis qu'aux Pays-Bas, ils se basent sur la définition européenne qui en prévoit trois. Autrement dit, il est plus compliqué de qualifier un acte de traite des êtres humains aux Pays-Bas qu'en Belgique. Se pose donc la question de l'input, de l'accès à l'information, de la manière dont celle-ci est perçue, de la manière dont elle est traitée et transmise. Je ne vois toujours pas clair à ce sujet. Il s'agit pourtant d'un aspect essentiel pour voir comment on peut aider les services de police, qui sont en première ligne, en termes de processus et de renforcement des capacités, pour venir en aide et détecter le phénomène, mais aussi pour voir comment aider les victimes.

Il y a également la question des victimes, qui a déjà été évoquée à de très nombreuses reprises dans cette commission. Est-ce que vous considérez, pour qu'il y ait statut de victime et qu'il y ait donc un intérêt à poursuivre cette collaboration qui semble nécessaire – je ne m'exprime ici que pour les victimes présumées qui n'ont pas de titre de séjour et ne sont pas de nationalité belge, les autres victimes, dont il faudra aussi parler, répondant à une autre procédure – que les conditions qui sont aujourd'hui édictées: l'obligation de collaboration, l'obligation de porter plainte avec un taux de condamnation extrêmement faible et avec des conséquences potentielles pour les victimes en cas d'absence de décision judiciaire définitive – qui est qu'alors qu'elles se sont exposées, elles perdent

tout – ne sont finalement pas trop importantes et trop dures que pour permettre d'avoir une collaboration effective de ces victimes présumées, de ces victimes identifiées à vos services de police? Est-ce que ces conditions ne rendent pas plus difficile votre travail policier pour pouvoir avancer plus facilement, plus rapidement dans votre travail de détection, de poursuite et – avec la phase judiciaire – de condamnation des auteurs de ces préventions?

La deuxième question porte sur la collaboration policière transfrontalière. En Flandre occidentale, vous êtes particulièrement exposés à cela. La question de la définition de l'infraction n'est pas la même. C'est une question que j'ai posée à plusieurs reprises et je souhaiterais vous la poser. Est-ce que, si on a une victime potentielle dont l'infraction est commise potentiellement sur deux territoires – la France et la Belgique ou les Pays-Bas et la Belgique car ça peut être une société qui envoie quelqu'un d'un côté et de l'autre –, et que la définition de la traite des êtres humains n'est pas la même, il n'y a pas le risque que l'on décide finalement de qualifier autrement l'infraction qu'en infraction de traite des êtres humains? Pace qu'on peut tomber d'accord sur une définition pénale conjointe commune aux deux États avec la problématique que ces faits-là sont mis dans d'autres cas statistiques et que les victimes ne bénéficient pas de la protection qui leur est dévolue si le processus est qualifié de traite des êtres humains. C'est une vraie question que je souhaite vous poser. Je pense qu'elle est importante pour ce qui concerne les victimes.

En ce qui concerne – et vous avez beaucoup insisté là-dessus et je trouve que c'est important – les sanctions financières et la capacité à récupérer les sommes dues en termes de cotisations sociales personnelles, cotisations patronales et ainsi de suite, pour permettre aux victimes, lorsqu'elles sont reconnues, de bénéficier des droits à la sécurité sociale auxquels elles auraient eu droit si elles avaient travaillé dans un cadre qui est le cadre belge de référence, est-ce que vous avez d'autres éléments sur ce taux de récupération? Ce taux de récupération est faible en chiffres absolus. Toutefois, même en cas de condamnation, ce qui m'intéresserait concerne les demandes de la police judiciaire relatives à la poursuite des saisies et des confiscations découlant de condamnations judiciaires. Un vrai débat existe sur les capacités policières à les exécuter. Aboutit-on souvent à de telles condamnations? Ensuite, quel est le taux de récupération après les saisies et confiscations? En effet, on nous a indiqué que les capacités policières étaient défaillantes en ce domaine. Même en dehors des cas de faillite, qui rendent le schéma encore plus compliqué, on n'exécute pas

suffisamment les décisions judiciaires.

Par ailleurs, l'un de mes collègues a abordé une question politique, à laquelle je ne vous demanderai pas de répondre sur le fond, puisque ce n'est pas là l'objet. Sur le plan non de la traite, mais bien du trafic des êtres humains, la question n'est-elle pas rendue plus complexe par la manière dont on traite le phénomène de migration en Belgique? Autrement dit, s'il était considéré autrement, le travail policier serait peut-être moindre, puisqu'il serait plus aisé aux victimes de passeurs de venir s'adresser beaucoup plus simplement aux autorités policières, de manière à pouvoir constater les mécanismes de trafic. On n'aurait alors pas besoin de recourir à des capacités policières aussi renforcées qu'actuellement pour ouvrir des poursuites difficiles, alors même que ces flux de migration existent notoirement.

Dans un autre cénacle, je rappelais que la première Convention de Dublin remontait à 1990. Elle répondait à un échec politique européen, puisqu'on parlait déjà de plan de répartition, qui n'a jamais pu prendre effet. Pour pallier ce manque, on a donc établi la Convention de Dublin, en vue de créer le guichet unique. Cela fait 32 ans qu'on parle de plan de répartition pour essayer d'accueillir ceux qui fuient les désordres mondiaux et de leur offrir asile et hospitalité sur le territoire européen, et cela fait 32 ans que nous échouons dans ce programme.

Entre-temps, on a créé plein de choses. On a soustrait à des États comme la Libye, le Maroc, la Turquie la gestion des phénomènes de migration. On a mis des murs, des barbelés, on a créé Frontex. Nous avons fait de nombreuses choses et nous n'avons pas réussi à endiguer les flux. À un moment donné, n'est-ce pas une lubie de vouloir endiguer un phénomène qui est naturel et qui existe quoiqu'on ait mis en place? Je le pense. Il n'a pas été jugulé, au contraire, il se maintient. Il est heureux que l'Europe accueille. Mais à partir de ce moment-là, ne sommes-nous pas en train de dépenser des capacités budgétaires et policières énormes pour lutter contre quelque chose qui n'est pas le phénomène criminel? Le phénomène criminel, c'est le reste; ce sont ceux qui exploitent cette misère et s'enrichissent avec elle. Une autre manière d'appréhender la chose permettrait à la police de mieux jouer son rôle et d'être un maillon, un chaînon de soutien aux victimes contre les auteurs de cette exploitation dans ce cadre migratoire. C'est pour moi une vraie question. Il m'a été dit que les capacités policières sont assez débordées à ce sujet.

En ce qui concerne le reste, je sais qu'il y a des évaluations aujourd'hui de toute une série de

législations européennes, comme la directive Traite des êtres humains. Celle-ci est en évaluation aujourd'hui; la politique belge a elle-même été mise en évaluation par le GRETA, etc. À quel point participez-vous à ces évolutions et êtes-vous informés de celles-ci? Que ce soit pour FairWork à travers un mécanisme de l'OIT ou que ce soit vous, à travers la plateforme interfédérale pour mettre ensemble les bonnes pratiques communes au niveau européen et pour avancer dans ce phénomène, qu'en est-il? Ce phénomène se veut malheureusement européen. Il se nourrit d'autres phénomènes criminels comme la drogue, les armes. On sait les problèmes que l'on a aujourd'hui avec ces phénomènes. Et cela n'est malheureusement pas limité à la Belgique.

La dernière chose sera peut-être plus pour FairWork que pour les services de police. Je parle du lien que vous faites, et qui est important pour nous dans notre cadre d'évaluation, entre cela et les questions des directives Services et Détachement. En effet, on sait que les mécanismes européens aujourd'hui permettent ces mécanismes de détachement de travailleurs. Pour cela, il ne faut pas être européen soi-même. Il faut que l'entreprise soit située sur le territoire européen.

Avant même le début de la guerre en Ukraine, le nombre d'Ukrainiens venus par détachement travailler en Belgique avait quadruplé en deux ans. Ils sont venus par le biais d'une entreprise polonaise qui les a détachés sur le territoire belge avec des salaires et des traitements indignes des normes belges.

La capacité policière n'a pas été augmentée à due concurrence pour endiguer ce phénomène. Celle de l'ONSS non plus, et donc votre approche et votre vision sur la directive Services et la directive Détachement. Je m'arrêterai là.

Le président: Pour répondre à ces questions, je rends la parole aux représentants de FairWork, puis à ceux de la police judiciaire fédérale.

Jan Knockaert: Een eerste recht, kennelijk heb ik me niet goed uitgedrukt. Wij zijn wel een grote fan van een regularisatie bij het Arbeidsauditoraat of via de Arbeidsinspectie. Want als dat gebeurt, is dat veel, veel sneller dan als er een vonnis moet komen van de Arbeidsrechtbank of de rechtbank van eerste aanleg, want dat is in de context die wij gewoon zijn, minstens twee of drie jaar verder. Maar wat we vaststellen, regularisatie via TSW, Toezicht op de Sociale Wetten, want per definitie over loon, jammer genoeg is dat altijd zo. Jammer genoeg hebben we moeten vaststellen dat kennelijk niet zoals in West-Vlaanderen wel gebeurt maar bij andere arbeidsauditoraten niet

altijd zo is, als men regulariseert bij een arbeidsauditoraat, dat het loon ook wordt geregulariseerd, dat dit wordt meegenomen. Voor ons is dat een essentieel element die er wel altijd zou moeten in zijn en die dus eigenlijk in die COL waar arbeidsauditeurs aanbevelingen worden gegeven van goed te vervolgen, dat dit altijd zou moeten worden meegenomen dat als er een werknemer is en er is duidelijk geen onbetaald, dat dan ook het loon wordt meegeregulariseerd.

Ik denk trouwens dat het belangrijk is, als men het loon regulariseert en de betrokken werknemer is er niet meer, en vaak is dat ook een reden waarom men dat niet doet, dan is er zoiets als de Deposito- en Consignatiekas. Niets weerhoudt de arbeidsauditeur ervan om de werkgever te veroordelen en te vragen om dat geld op die Deposito- en Consignatiekas te storten voor de werknemer. Dan moet iemand dat natuurlijk wel opvolgen. Dan heeft die werknemer, als er ooit nog contact zou teruggevonden worden met de betrokken werknemer, dertig jaar tijd om bij de Deposito- en Consignatiekas dat loon terug te vorderen. Dus opnieuw daar dat pleidooi van ons: als er werknemers zijn die loon moeten krijgen, onderzoek dat in uw dossier bij de arbeidsauditeur. Onderzoek ook niet enkel als u mensenhandel onderzoekt, onderzoek ook de arbeidsrelatie.

Zoals mijn collega heeft aangeduid, hebben wij vaak dossiers Mensenhandel die toekomen, 200 pagina's, waarbij je heel veel relaties ziet tussen werkgever en werknemer, maar niet de relatie arbeid, die haalden we er niet uit. Als die arbeidsrelatie er niet is, kun je niet vorderen voor loon, als daar niet wordt onderzocht. Berekent men ook het achterstallige loon? Ik hoor dat het in West-Vlaanderen standaard gebeurt. Jammer genoeg is dat niet overal zo. Als er sprake is van arbeid, laat TSW berekenen hoeveel achterstallig loon die werknemer nog zou moeten ontvangen en vorder dat onmiddellijk mee. Zorg ervoor dat het arbeidsauditoraat daarvoor bevoegd is. Dring erop aan dat het arbeidsauditoraat dat dan ook doet.

Opnieuw vernoem ik het voorbeeld dat mijn collega heeft aangehaald, het verschil tussen de boete van 2.400 euro die een werkgever op het einde van de rit heeft betaald voor tien jaar tewerkstelling van iemand zonder wettig verblijf en alleen al het onbetaald loon van de werknemer, 67.000 euro. Dan laat ik de socialezekerheidsbijdragen nog buiten beschouwing, die ook betaald hadden moeten worden, maar dat was niet gebeurd. Men kan een boete krijgen voor het niet betalen van socialezekerheidsbijdragen, maar daardoor is men nog niet verplicht tot betaling van die socialezekerheidsbijdragen. Als het over veel jaren gaat, ligt de boete lager dan het onbetaald bedrag aan

socialezekerheidsbijdragen. De kosten-batenanalyse is vlug gemaakt.

Les exploitants sont très divers. Vous avez énuméré les secteurs: la construction, les domestiques, l'horeca et le nettoyage. C'est toujours notre top 4. La seule profession dans laquelle je n'ai pas encore vu de sans-papiers, ce sont les fonctionnaires. Pour tous les autres types de travail, j'en ai vu: qu'il s'agisse d'un assistant de dentiste, d'un collaborateur de bpost ou encore d'un sous-traitant pour la SNCB. Je ne parle pas ici directement de la traite.

Qui sont les patrons? Ce sont souvent de tout petits patrons, qui travaillent dans la sous-traitance. Ce peut aussi être un "Jan De Nul", mais ce sont souvent des sous-traitants. Certains chantiers publics sont également concernés. Des locaux de CPAS sont parfois repeints par des sans-papiers. Une piscine publique a été refaite par un sans-papier. C'est aussi le cas de plusieurs hôpitaux. Sans qu'il s'agisse d'un lieu public, les locaux d'un parti politique ont été rénovés par des sans-papiers. Oui, c'est donc bien partout.

Si vous passez à Bruxelles ou que vous y habitez, vous avez certainement déjà recouru aux services d'un travailleur sans-papier; il est presque impossible que ce ne soit pas le cas. Je gagne toujours cette discussion, puisque la Tour des Finances où arrive notre déclaration fiscale a également été refaite par des sans-papiers – tout comme les bâtiments de l'Inspection sociale à Bruxelles, ainsi que me l'a raconté l'un de ses inspecteurs. Celui-ci avait accompagné un travailleur sans-papier dans les couloirs, puis celui-ci lui a indiqué: "J'ai quand même fait du bon travail ici!"

Les travailleurs sans-papiers constituent véritablement un marché informel très important et qui couvre donc beaucoup de secteurs.

L'ordre de quitter le territoire: l'accord entre l'Office des Étrangers et FairWork est un accord informel. Si un nouveau travailleur prend ce poste, l'accord pourrait être caduque.

Les discussions que nous avons eues avec l'Office des Étrangers ont abouti à un accord qui n'est pas repris dans la loi. Notre accord consiste à faire en sorte que ce patron qui exploite des sans-papiers ne le fera plus dans le futur. Selon les fonctionnaires de l'Office avec lesquels nous avons passé cet accord, il y a une limite à ne pas franchir. La loi leur permet de donner un ordre de quitter le territoire de 30 jours. Notre accord prévoyait aussi que les personnes ne seraient pas envoyées dans un centre fermé.

Un second accord concerne les victimes d'accidents du travail. Si une victime d'accident de travail est par hasard contrôlée quelque part par la suite et que la procédure est encore en cours pour la reconnaissance de l'accident de travail, même si la procédure est déjà entamée depuis deux ans, si la personne arrive en centre fermé, on peut contacter l'Office et, s'il n'y a pas de risque de désordre public, la personne sera libérée du centre fermé et restera sur le territoire sans papiers. Elle ne sera pas renvoyée dans son pays d'origine.

On ne peut aller plus loin que cet accord car l'Office des Étrangers ne peut aller plus loin sans que la loi ne change. On fait juste une note dans le dossier et on ne donne pas un nouvel ordre de quitter le territoire.

Simon Moutquin (Ecolo-Groen): J'ai une sous-question qui dépend de celle-ci et j'ai oublié de vous la poser.

Dans l'idée où une personne a bien dû quitter le territoire, mais que l'exploitation a bien été prouvée, peut-elle assister au procès afin de s'y présenter en tant que témoin?

Les titres de séjour sont très compliqués à recevoir. Dès lors, pour comparaître en tant que victime ayant subi une exploitation et ayant été expulsée hors de l'Europe, c'est très compliqué. Travaillez-vous également sur cet aspect-là?

Jan Knockaert: Nous n'avons pas encore témoigné dans une procédure. Mais par exemple, pour les accidents de travail, les gens doivent souvent revenir pour être contrôlés par un médecin, pour voir les séquelles, pour voir de quelle manière elles évoluent et, s'il y a un pourcentage d'incapacité de travail, décider de ce pourcentage. La loi sur les accidents de travail est déjà très élaborée. Elle stipule que c'est l'assurance qui doit payer le voyage et même le séjour, mais pas la traduction. Si vous avez besoin d'une traduction pour expliquer votre ressenti ou les séquelles qui subsistent, vous devrez payer votre propre traducteur. C'est encore un problème et c'est peut-être quelque chose qui pourrait être changé dans l'arrêté royal. Entre parenthèse, dans l'arrêté royal, il est noté un montant pour les frais d'hôtel mais ce montant n'est pas indexé. Cela fait je ne sais combien d'années que ce montant est le même et vous ne trouvez plus d'hôtel à Bruxelles pour une somme pareille; cela pourrait être changé. Mais je vais laisser mon collègue répondre parce que nous gérons à présent le dossier d'une personne qui a eu un accident de travail et qui est retournée au Maroc. Nous avons besoin qu'il revienne pour ce contrôle. En ce cas, nous avons aussi un accord avec l'Office des Étrangers, comme quoi cela doit

être possible. Ils l'ont promis, mais dans la pratique...

Roxanne Delie: Het is ook belangrijk om te weten dat dit gaat over een arbeidsongeval uit, als ik me niet vergis, 2011. Dat is dus ondertussen ook al elf jaar geleden. Het is bijgevolg een lang onderzoek en het is ondertussen voor de rechtbank gekomen. Het is erkend als arbeidsongeval, maar het percentage moet nog worden vastgesteld.

De persoon in kwestie is enkele jaren geleden teruggekeerd naar Marokko en moet nu naar België komen voor medische expertise. Op papier kan dat allemaal, maar in de praktijk blijkt dat vrij moeilijk te zijn. We zijn nu al bijna twee jaar aan het proberen. De situatie werd echter bemoeilijkt door de covidcrisis, want er was bijvoorbeeld ook lange tijd een vliegverbod. Het is echter ook zo dat de bedragen die de verzekering verplicht moet betalen, dus het forfait voor een hotel hier, veel lager zijn dan wat de verblijfswetgeving voorschrijft om met een visum naar hier te komen. Daar is dus een discrepantie en we kijken momenteel hoe we dat kunnen oplossen. Ofwel is de verzekering bereid om meer te betalen, ofwel moeten we een oplossing zoeken met de DVZ om de heer alsnog naar hier te laten komen.

Voor getuigenissen bij een arbeidsongeval doen we dat eigenlijk niet. Deze medische expertise werd wel bevolen door de rechtbank. Een andere oplossing is dat het doorgaat in Marokko, maar daarop is de verzekering niet echt happig. Dat zou immers betekenen dat alles vertaald en opnieuw erkend moet worden.

Ik wil er ook nog aan toevoegen dat we soms wel gecontacteerd worden door medewerkers van gesloten centra. Wij kunnen de persoon in kwestie dan nog altijd niet zelf spreken. De medewerkers doen dat dan of er komt een inspecteur ter plaatse. In dit soort dossiers verliezen we echter heel vaak het contact met de mensen. Ze worden dan immers uitgewezen en krijgen een ander telefoonnummer. De bewijsvoering is ook ontzettend lastig als de enige informatie die we van hen hebben eigenlijk informatie is die via iemand anders komt.

Ik hoop dat ik hiermee voldoende heb geantwoord.

Jan Knockaert: Il est possible d'expliquer. Nous avons eu un dossier venant de Flandre occidentale pour lequel le contrôle des lois sociales nous avait contactés; si je me souviens bien, ce dossier concernait environ 60 travailleurs polonais dont la présence avait été constatée par l'inspection. Cela date un peu donc je ne me souviens plus des chiffres en détail. L'inspection a constaté qu'il y avait un salaire dû et elle a obligé le patron à payer

ce salaire sur la Caisse des Dépôts et Consignations (CDC), ce qui était très bien. Mais le problème pour l'inspection, à ce moment-là était que ce n'était pas leur tâche de chercher les travailleurs pour les informer que leur salaire pouvait être réclamé auprès de la CDC. Dès lors ils nous ont contactés. Nous avons contacté nos collègues en Pologne, parce qu'on fait partie de PICUM, une organisation qui regroupe les organismes de différents pays. On les connaît par cette voie-là. Grâce à notre intervention et à celle de nos collègues polonais, nous avons réussi à faire payer 60 000 euros d'arriérés de salaire et 90 % de ces salaires ont été versés. Autrement, cela serait resté sur la CDC.

Différents intervenants ont posé des questions sur le séjour. Naturellement, du point de vue du travailleur, il serait idéal d'avoir un séjour fixe permanent: il porte plainte, il est sûr qu'il peut rester ici, il peut faire le suivi, rester en contact avec les enquêteurs, l'inspection, la police, etc. Mais on est bien au courant que politiquement cela semble assez impossible à obtenir. Il faut voir ce qui est possible. Je ne pense pas que ce soit une bonne idée de pousser en ce sens. Si l'on veut faire cela, le système de la traite des êtres humains va couler. On voit déjà maintenant avec un grand dossier que c'est une grande problématique. Je pense qu'il est nécessaire de chercher d'autres options. Dans la directive Sanctions, transposée dans la loi du 11 février 2013, le parti a été pris de choisir de verser le volet sanctions dans le volet traite des êtres humains. En Belgique, cela tombe là-dedans. Mais comme je l'ai déjà expliqué, il n'y a rien à côté du système de traite.

Il est intéressant de voir s'il y a des systèmes comme le "ernstig benadeelde", où il est clair dans le dossier qu'il y a plusieurs aspects comme le non-paiement de salaire, la maltraitance, mais quand même pas assez pour parler d'un système de traite, et que pour ce groupe-là, on l'autorise à rester en Belgique pour une certaine période. La question est de savoir quel système.

On peut travailler avec une annexe 15, la première annexe qu'on reçoit quand on est victime de traite des êtres humains. La première chose est la non-application d'un ordre de quitter le territoire. C'est déjà pas mal mais c'est très limité. Cela reste un ordre de quitter le territoire et cela va faire peur aux gens.

La deuxième option est de donner une annexe 15, qui est limitée dans le temps mais qui permet un séjour. Pour les personnes victimes d'un accident de travail, un ordre de quitter le territoire n'est certainement pas une solution parce que cela ne donne pas accès à un revenu ou des choses

comme ça. Là, on a besoin de quelque chose d'autre.

On peut regarder le système de traite des êtres humains. Comme M. Segers l'a dit, il y a l'arrêté royal qui est possible dans la loi du 11 février 2013, qui nomme des organisations – CIRÉ, Foyer et nous-mêmes – et donne la possibilité de représenter un travailleur sans-papiers même s'il n'est plus là. La compétence que Myria a déjà pour le moment est maintenant aussi accessible pour nos trois organisations.

C'est peut-être une idée pour, comme dans le système de traite des êtres humains, créer un système à côté pour être assisté par une telle organisation qui contactera l'auditorat du travail et demandera une annexe 9, etc.

De grote vraag is natuurlijk hoe ver men daarin gaat. Zet men exact hetzelfde aanbod als bij mensenhandel in? Dan gaat het bijvoorbeeld over verblijf, opvang en begeleiding. Dat zou voor ons fantastisch zijn, maar het lijkt me weinig waarschijnlijk dat dat mogelijk is. We hebben al te weinig mensen voor mensenhandel, dus laat staan dat het voor ons mogelijk zal zijn.

We moeten kijken of we een uitzondering kunnen maken voor mensen met een ernstig arbeidsongeval. Misschien kunnen we hun iets meer bieden. Er zou echter minstens een opschorting moeten komen van het bevel om het grondgebied te verlaten. Dat lijkt me zeer nuttig.

Als een bijlage 15 in de eerste periode kan, moet dat misschien verlengd kunnen worden op vraag van een arbeidsauditeur of de Arbeidsinspectie, zoals in het systeem mensenhandel. Het zou echter niet uitmonden in een permanent verblijfsrecht, wat wel zo is in het systeem mensenhandel. Als dat echter politiek wel een mogelijkheid is, mag dat zeker. Als het niet kan, is er nog veel tussenmarge tussen helemaal niets en een permanent verblijf. Het is dus aan u om te kijken wat er mogelijk is binnen de huidige politieke context.

We hebben het vaak over de tip van de ijsberg. Dat is echter niet wat FairWork Belgium doet. Wij werken niet op de tip van de ijsberg. Wij werken op het laagje sneeuw op de tip van de ijsberg.

Wij doen bijvoorbeeld geen outreaching. In de twaalf jaar dat ik bij FairWork Belgium werk, hebben wij nog nooit aan outreaching gedaan om slachtoffers te proberen vinden.

U vroeg ook hoe wij slachtoffers vinden. Wij doen dus absoluut geen moeite, omdat we dat niet

aankunnen. We hebben een keer een tekstje over het minimumloon vertaald naar het Braziliaans, aangezien we heel veel Braziliaanse klanten hebben. Het gevolg was dat we een wachtperiode van vier maanden hebben moeten inlassen, voordat mensen een verklaring bij ons konden komen neerleggen.

Als wij dus ooit aan outreaching zouden doen om mensen zonder wettig verblijf te bereiken via de kanalen die wij hebben, bijvoorbeeld via mond-tot-mondreclame, wat de best mogelijke reclame is bij mensen zonder wettig verblijf, en we helpen een Marokkaan, hebben we er twee weken later vijf. Dat is altijd de manier waarop wij werken.

Als we de situatie willen veranderen en op zoek willen gaan naar het misdrijf, moeten we ook aan outreaching doen naar de slachtoffers. We moeten hun dan wel iets kunnen aanbieden, wat binnen een billijke termijn een oplossing biedt. In onze toelichting aan de mensen die zich bij ons aanmelden, zeggen we over de termijn waarin er een oplossing zal zijn, dat die maximaal zes maanden bedraagt, als de Inspectie erin slaagt om te regulariseren, wat fantastisch is, maar dat, als er via de arbeidsrechtbank moet worden gegaan, men eigenlijk moet rekenen op twee à drie jaar. Iemand zonder wettig verblijf heeft niet binnen drie jaar hulp nodig, maar eergisteren. Voor heel veel mensen hoeft het dan niet meer.

Dat is ook een beetje een antwoord op uw vraag over de vergelijking met Nederland. Er worden immers heel veel inspanningen gedaan door politiediensten en arbeidsinspectiediensten om vaststellingen te doen en mensen te vinden en te begeleiden. Als men meer mensen wilt bereiken, kan men uiteraard meer middelen geven aan de politie- en inspectiediensten. Daarvan ben ik een grote fan. Men zal dan echter ook iets moeten aanbieden aan de mensen die geen slachtoffer zijn van mensenhandel of die denken geen slachtoffer te zijn. Veel mensen hebben nu namelijk de indruk dat als ze iets ondernemen, er misschien ooit wel eens een veroordeling zal komen, maar dat zulks nog geen geld in hun zak brengt. Dus er is weinig motivatie om een klacht neer te leggen en verder te gaan.

Er zijn ook verschillende vragen gesteld over arbeidsmigratie. Ik deel uw analyse dat in het huidige arbeidsmigratiebeleid het extreem moeilijk is om in België te komen werken. De drempel ligt immers vrij hoog. Je bent ofwel hoogopgeleid, maar eigenlijk gaat dat niet over hoogopgeleid, maar over hoogbetaald. Als hoogopgeleide moet men namelijk minstens 45.000 euro per jaar verdienen, intussen is het 46.000 euro, denk ik, om in België als hoogopgeleide te mogen komen

werken. Ofwel valt men onder een van de knelpuntberoepen die opgelijst zijn in Vlaanderen en Wallonië. In Brussel en in de Duitstalige Gemeenschap is er geen knelpuntberoepenlijst. Ofwel en dit geldt enkel voor Vlaanderen en Brussel - moet men als werkgever kunnen aantonen dat men echt niemand anders vindt die de job zou kunnen doen. In dat geval mag er iemand uit een derde land naar hier komen.

Wij pleiten voor de afschaffing van dat systeem. Als een werkgever een werknemer zoekt en hij vindt die niet binnen een redelijke termijn in België, moet er voor gelijk welke functie de mogelijkheid bestaan dat een werknemer migreert naar België. Doe dat echter niet zomaar. Ik kan mij voorstellen dat de werkgever de aanvraag nog steeds doet, maar men moet dan ook erkennen dat een hoogopgeleide niet hetzelfde is als een vrachtwagenchauffeur. Wij stellen namelijk een nieuwe trend vast waarbij alsmaar meer vrachtwagenchauffeurs wel een *single permit* of een gecombineerde vergunning hebben aangevraagd en dus hier via een legale weg zijn gekomen, maar exact dezelfde manier van uitbuiting ervaren als iemand die zonder papieren hierheen komt. De reden daarvoor is dat hij geen informatie heeft. Wie informatie geeft aan een arbeidsmigrant, is dan ook nergens vastgelegd. De enige manier waarop hij wordt geïnformeerd is via zijn werkgever. Maar wat zal de werkgever hem vertellen, als die geen goede bedoelingen heeft?

Ce dont on a besoin, c'est que les migrants économiques qui arrivent en Belgique via le permis unique suivent un cours de deux jours où on leur explique leurs droits de séjour et de travail. Pas un site web, pas un dépliant car cela ne marche pas! Ce cours peut faire partie du congé éducatif, afin qu'il ne soit pas très coûteux pour le patron. Ainsi, ces personnes peuvent être informées.

En outre, ce dont on a certainement besoin dans le système de migration économique, c'est le système qui existe en Finlande et au Canada. Aujourd'hui, en Belgique, si un travailleur porte plainte auprès de l'Inspection contre son patron qui l'a engagé via le permis unique – on a vu cela dans le dossier Borealis et d'autres –, et que l'Inspection constate que ce patron n'est pas correct, ce dernier ne peut plus engager des gens via le permis unique. Très bien! Mais que se passe-t-il avec les travailleurs? Ils perdent leur séjour. Et la loi prévoit que le travailleur a trois mois pour trouver un nouveau patron. Mais vous devez bien réaliser qu'un chauffeur de camion qui vient du Maroc, qui ne parle ni le français, ni le néerlandais mais uniquement l'arabe, pour travailler chez un patron qui parle également l'arabe et qui l'héberge, perd son séjour, son lieu de travail et son travail. Il a

alors trois mois pour organiser un nouveau séjour, pour trouver un nouveau lieu d'hébergement et un nouveau patron qui parle aussi l'arabe. Comment quelqu'un qui n'a pas de réseau ici va-t-il faire cela en trois mois? Le seul point de contact qu'il avait, c'était son patron contre lequel il a porté plainte.

La solution qu'ils ont trouvée en Finlande et au Canada et dont on pourrait, selon moi, faire un copier-coller est la suivante. Si une personne porte plainte contre son patron qui l'a engagée via le permis unique, elle reçoit un séjour d'une année qui lui donne un accès direct au marché complet du travail, donc pas par la voie des permis uniques et limitée par profession. Pendant cette année, cette personne peut se réorganiser et trouver un nouveau patron qui peut l'engager via le permis unique. Pour moi, il n'y a aucune raison pour ne pas faire un copier-coller ici en Belgique.

Ce système pourrait être appliqué aux personnes qui ne sont peut-être pas victimes de traite des êtres humains mais bien de forte exploitation. On pourrait leur donner accès à ce système, ce qui leur permettrait de chercher un patron qui pourrait les engager. Elles auraient un séjour d'une année. Si après cette année, elles ne devaient pas avoir trouvé de travail, cela s'arrêterait, mais au moins elle aurait eu une possibilité.

En tant qu'organisation, nous avons un peu peur de la régularisation par le travail. En effet nous avons vu, dans le passé, en 2009, que c'était la régularisation par l'exploitation dans beaucoup de cas: "Si tu travailles pour moi, je vais te donner un séjour. Mais ce séjour est dépendant de moi. Donc je te paie seulement la moitié. Je te paie complètement sur ton compte mais la moitié de ton salaire, tu me la redonnes." C'est une réalité que l'on a souvent vue.

À propos de l'arrêté royal, le fait que nous soyons maintenant reconnus comme organisation est positif. Mais comme vous l'avez bien expliqué, des moyens ne sont pas liés à cette reconnaissance. Donc, en réalité, rien ne change pour nous à l'exception d'une seule chose qui a évolué dans les décisions que nous avons déjà prises. Si une personne a un accident de travail très grave ou mortel, et que personne ne peut la représenter, alors nous chercherons une manière de payer un avocat. Mais, pour le reste, rien ne change car nous n'en avons pas les moyens. Si le but est que nous ayons beaucoup plus de dossiers, nous avons besoin de beaucoup plus de monde. Nous sommes vingt-quatre pour toute la Belgique. C'est une boule de neige sur un iceberg et c'est déjà un grand problème de travailler sur celle-ci. Alors si vous voulez que nous commencions à travailler à cet iceberg lui-même, nous avons vraiment besoin

de beaucoup plus de moyens.

Er was ook een vraag over de ketenaansprakelijkheid. Ik denk dat er in de wetgeving van de omzetting van de sanctierichtlijn van 11 februari 2013 al een uitgebreidere ketenaansprakelijkheid is opgenomen dan de andere ketenaansprakelijkheden die er bestaan. Vanuit ons perspectief voor deze doelgroep, mensen zonder wettig verblijf, kan men eigenlijk... Als het gebouw van de Kamer wordt verbouwd door iemand zonder wettig verblijf, wat niet het geval was, kan men een ketenverantwoordelijkheid bij mensen zonder wettig verblijf het loon terugvragen tot aan de Kamer zelf, als er niet zo'n artikelje in staat.

Het zou ons helpen als dat artikelje, het ene zinnetje "als er een geschreven overeenkomst is tussen hoofdaannemer en onderaannemer, belooft de onderaannemer plichtig om niemand zonder wettig verblijf tewerk te stellen" eruit wordt gehaald, zodat we dat ook in de praktijk zouden kunnen toepassen.

We hebben tot nu toe de ketenaansprakelijkheid in geen enkel dossier kunnen omzetten in de praktijk. Het duurt natuurlijk ook heel lang in deze cases, maar het is eveneens niet eenvoudig.

Identiteitsfraude is ook een moeilijk onderwerp. Het eerste wat er zou moeten gebeuren en wat nu nog altijd geen garantie is, is dat als er iemand die werkt met de identiteitskaart van iemand anders beslist om klacht neer te leggen of mee te werken aan het onderzoek, ook al is het geen mensenhandel, zeker is dat hij niet zelf vervolgd zal worden.

We hebben bijvoorbeeld een dossier gehad in het Gentse, waarin iemand zonder wettig verblijf, die werkte met de identiteit van iemand anders naar ons kwam. We dienden een klacht in en gingen naar het parket, aangezien het ging over identiteitsfraude. Ze brengen het voor de rechtbank, wat fantastisch is, maar het slachtoffer wordt veroordeeld.

Ik geef nog wat meer duiding. De persoon werkte dus met de identiteit van iemand anders. Het loon werd echter gestort op de rekening op naam van de persoon van de identiteitskaart, dus niet op de rekening van de persoon die werkte. Van het loon werd slechts een percentage betaald aan de persoon die effectief werkte. Er komt dus een veroordeling en alles is aangetoond. Het loon dat hem uitbetaald werd, de sociale zekerheidsrechten die hij heeft geopend en de bijdragen die hij heeft ontvangen, worden echter niet teruggevorderd. Beide partijen krijgen wel een boete. Degene die de identiteit gegeven heeft, kan zijn boete eigenlijk betalen met het loon van ons slachtoffer, maar ons

slachtoffer heeft eigenlijk niets om de boete te betalen.

Het eerste wat men zou moeten doen, zeker als men daarrond iets wilt ondernemen, is garanderen dat het slachtoffer zelf nooit vervolgd zal worden voor het feit dat men meegewerkt heeft aan een constructie indien men klacht neerlegt omdat men gewerkt heeft met de identiteit van iemand anders.

Op het einde van de rit, ook al is het moedwillig en willens en wetens, is de persoon die zijn identiteit heeft uitgegeven en leeft met de middelen van de persoon die het werk heeft verricht degene die het meeste profijt maakt.

Dat zou dus een eerste stap kunnen zijn.

Ik zal het nu hebben over de voorwaarden van mensenhandel.

Il me semble avoir déjà répondu. Je ne pense pas que les critères de la traite des êtres humains soient trop exigeants. Peut-être aurons-nous un autre avis mais je pense que, pour les personnes qui ne tombent pas dans les critères de la traite des êtres humains, on doit avoir une alternative, un autre système en place qui garantit que leurs droits vont être respectés et on va aussi poursuivre.

Autre aspect très important, ce sont le salaire et les cotisations sociales. S'il y a une recommandation dans notre intervention d'aujourd'hui, c'est que, dans une procédure où il est question d'exploitation économique, il faut toujours réclamer le salaire qui n'a pas été payé et forcer le patron à payer les cotisations sociales dues, ce qui n'est actuellement pas le cas. Même si vous augmentez l'amende que vous voulez infliger, dans nombre de dossiers, le montant du salaire et des cotisations sociales qui n'ont pas été payés sera beaucoup plus important que cette amende. En défaisant déjà cela, l'impact sera, selon moi, beaucoup plus grand que de simplement augmenter l'amende. Évidemment, une personne n'ayant pas de titre de séjour en Belgique n'a pas accès aux cotisations sociales. Qu'en est-il, par ailleurs, du travailleur qui est retourné dans son pays d'origine? Il a cotisé à la caisse des retraites, mais qu'en est-il pour sa pension à lui? C'est à analyser.

C'est aussi chouette d'avoir un salaire, un revenu mais il est quasiment impossible pour un travailleur sans papiers d'ouvrir un compte bancaire. Il perçoit un salaire. Le patron veut le payer ou est obligé de le payer mais il ne peut le faire car le travailleur n'a pas de compte. Dans ces cas-là, il me semble qu'il faut y avoir une possibilité d'ouvrir un compte pour un travailleur sans papiers.

En ce qui concerne les réformes dans l'Union européenne, la réforme du permis unique est en cours ainsi que les directives "permis unique" et "résident de longue durée" (*langdurig ingezetene*). Pour ce qui est du permis unique et du détachement, une des propositions indique que, si une personne arrive avec un permis unique en Pologne, celle-ci doit principalement travailler en Pologne et ne peut plus être détachée en Belgique, par exemple. C'est intéressant. Cela pouvait déjà aider dans ce que l'on a vécu avec les Ukrainiens et qui va toujours plus loin.

Une autre chose est le système de la Finlande et du Canada. C'est une des propositions que la commission Emploi du Parlement européen a faites. Je ne sais pas si cela va survivre au Conseil, mais je pense que cela pourrait être intéressant à mettre en place aussi en Belgique.

Je voulais juste encore parler des faillites. Quelqu'un a abordé ce sujet. Pour être honnête, si une entreprise tombe en faillite et qu'elle emploie des travailleurs sans papiers, je suis assez heureux. Parce que si elle fait faillite, on peut le prouver, et on peut convaincre le curateur que notre travailleur a bien travaillé là. Il a accès au fonds de fermeture d'entreprise pour réclamer une partie de ses indemnités. C'est souvent plus facile que de passer par le tribunal. Roxanne, avais-tu encore quelque chose à ajouter?

Roxanne Delie: Ik ga gewoon nog enkele hele kleine dingen toevoegen en snel antwoorden op de vraag of wij ook informatie geven over Regul. Dat doen wij niet. Het is enkel informatie puur over arbeidsrechten. Wat we wel weten uit ervaring is dat een dossier lopende hebben voor loondiefstal of een arbeidsongeval eigenlijk weinig impact heeft op de verblijfssituatie.

Dan wou ik nog iets zeggen over de circulaire migratie. Inderdaad, lang niet iedereen is hier met het idee om hier te blijven. We zien ook bijvoorbeeld Brazilianen die visumvrij kunnen komen, voor de oorlog ook Oekraïners die makkelijk heen en terug konden gaan. Die zijn ook een pak minder kwetsbaar. Ze kunnen eigenlijk veel sneller zeggen: oké, dan ben ik weg, keer ik terug en kom ik later wel nog eens bij iemand anders. Mensen die heel veel moeite hebben gedaan om hier te geraken, gaan veel minder snel ook weer weggaan.

We zeggen dus eigenlijk ook altijd tegen mensen dat het niet noodzakelijk is om hier te blijven. Wil u teruggaan, dan gaan wij de zaak voor u opvolgen, geen probleem. Specifiek voor slachtoffers van arbeidsongevallen raden wij toch aan om hier te blijven, omdat het zeer moeilijk is om die medische

opvolging vanuit een derde land te doen. Het is makkelijker als dat hier wordt opgevolgd.

Dan nog om terug te komen op die vraag waarom het zolang duurt voor er beslist wordt tot mensenhandel. Dat is ook iets wat wij ons afvragen. Eigenlijk ligt die beslissing bij de magistraat. Wij hebben soms dossiers waarbij er heel lang gepingpong wordt, dat men zegt: oké, mensenhandel, wij nodigen de mensen uit. Oké, geen mensenhandel, wij nodigen ze uit. Toch mensenhandel, en dan iets later toch geen mensenhandel. Een reden daarvoor kan zijn is wat we soms horen van auditeurs, dat ze eerst de slachtoffers willen verhoren en dat er ook een groot capaciteitsgebrek is aan inspecteurs, waardoor het heel lang duurt voor die mensen verhoord kunnen worden. Wij zijn er ook voorstander van om zodra er een vermoeden is, hen op zijn minst tijdelijk het statuut te geven. Maar daar speelt dan weer het andere element, als het statuut wegvalt, zijn ze gedemotiveerd. Dus het is een moeilijke balansoefening.

Tot slot kom ik bij die kosteloze rechtsbijstand. Ik kan veel concrete voorbeelden geven waarin het zeer lang duurde om een advocaat te vinden. In Brussel lukt het vrij goed, maar zeker in Wallonië is ons eigen netwerk ook minder, dat we veel advocaten aanschrijven. Nu heb ik ook een dossier waarvoor ik uiteindelijk – dat is er eentje dat oorspronkelijk uit mensenhandel komt eigenlijk – gewoon de balie heb aangesproken om mij door te verwijzen naar een advocaat. Dan zegt deze advocaat dat hij het niet goed ziet zitten en dat ik zijn collega eens moet aanschrijven. Die collega ziet het eigenlijk ook niet goed zitten, zodat we terug van nul kunnen beginnen. Het is wel een nichematerie en het is ook vaak vrij complex. We zien dat veel advocaten met een specialisatie in het vreemdelingenrecht dit doen. Zij doen wel hun best, maar dit is natuurlijk niet hun materie. Het gaat voornamelijk om meerderjarige slachtoffers.

Zoals mijn collega al zei, wij zien slechts een heel klein deel percentage van de slachtoffers. Het is belangrijk dat mensen alleen naar ons komen als er een probleem is, met name als ze een lange tijd niet betaald werden, als ze ontslagen werden of als ze een arbeidsongeval hebben gekregen.

We worden vaak bevraagd over de identiteitsfraude, maar dat is een situatie die voor veel mensen vrij goed werkt. Dat is nog de beste manier om te kunnen werken, waardoor die zaken heel weinig tot bij ons komen. We hebben er weet van, maar er zijn niet heel veel mensen die daarover een klacht willen indienen.

Le **président**: Je vous remercie pour ces longues

réponses. Je vais céder la parole au représentant de la police judiciaire.

Sven Bertels: Ik zal heel kort antwoorden. De erkenning als slachtoffer van mensenhandel duurt één telefoontje. Ik bel naar het parket, en men krijgt de erkenning. Men krijgt het kantschrift, en het is opgelost. Dus alles hangt af van de politieambtenaar of van de inspectie.

Om een goed systeem te ontwikkelen, waarvoor West-Vlaanderen nu al een pilootproject vormt, zijn gespecialiseerde magistraten en gespecialiseerde politiediensten, één rechtbank en één rechter nodig. Voor de hele provincie West-Vlaanderen.

Iedereen die bij ons werkt, kent de definitie van mensenhandel, zowel economische als seksuele. Als men de definitie kent, kan men als politieambtenaar zoeken naar de elementen die nodig zijn voor een veroordeling wegens mensenhandel. Is aan die definitie niet voldaan, dan is er altijd nog het aspect van sociale fraude.

In West-Vlaanderen heeft de FGP een team Mensenhandel, Mensensmokkel en Sociale Fraude. Dat zijn mensen die op het terrein staan en die op het terrein het werk doen om de mensenhandel aan te pakken. In andere provincies, bijvoorbeeld de provincie Oost-Vlaanderen, werken de mensen van het team Mensenhandel niet op het vlak van economische uitbuiting en sociale fraude. Dat deel zit bij de financiële sectie. Dat is de keuze van de gerechtelijke directeur.

De voorzitter heeft gevraagd hoe men het kan aanpakken. Mijn voorstel is met gespecialiseerde magistraten, gespecialiseerde politiediensten, een gespecialiseerde onderzoeksrechter en een gespecialiseerde rechtbank.

Wij kennen dan de definitie van wat de rechtbank nodig heeft voor een veroordeling. Ik zei het al, met één telefoontje is een slachtoffer van mensenhandel erkend. Waarom? Wij kennen de definitie van mensenhandel. Payoke, of elke andere instelling, heeft een kantschrift nodig van de arbeidsauditeur of van het parket waarin de erkenning staat, en kan dan verder.

Gaat het om sociale fraude, dan hebben wij onze inspectiediensten. Het grote probleem is dat wij als politiedienst geen informatie mogen delen met de inspectie. Dat is verboden volgens de wet op het Politieambt. De inspectie kan wel communiceren met ons.

Is dat een probleem? Ja en neen. Als politiedienst zijn wij heel inventief en zoeken wij naar andere oplossingen. Wij gaan samen iets drinken, en dan

is het probleem opgelost. Of wij spreken met de magistraat. Op die manier hebben wij toch een driehoeksoverleg. Maar om in de toekomst het fenomeen echt aan te pakken, zijn voor mij gespecialiseerde diensten nodig.

In Brugge zijn wij met vijf personen. Ik ben begonnen in 2010 met tien mensen. Men heeft op dat moment het fenomeen verschoven naar de prioriteiten, zijnde mensensmokkel. Daar heeft men de slachtoffers onmiddellijk. Dat moet aan worden. Ik erken dat, dat moet aangepakt worden.

Het fenomeen economische uitbuiting zit echter een beetje verborgen. Het is niet zo zichtbaar. Men moet daarnaar zoeken. Men moet daarnaar gaan zoeken bij de eerstelijns politie, bij de wijkagent. Men moet daarover lesgeven aan de wijkagent. Men moet aan die mensen zeggen welke elementen wij nodig hebben.

Wij hebben bij de FGP een dossier met betrekking tot één slachtoffer. Het gaat over iemand die in een carwash werkte, die zijn paspoort afgegeven heeft aan zijn werkgever en die in de kelder moest gaan slapen, naast de mazouttank. Die informatie kwam dan bij ons. Wij zijn ter plaatse gegaan, samen met de inspectie en de RSZ. Wij zijn binnen gegaan op basis van onze hoedanigheden. Die zaak is in één verhoor afgerond, met één telefoontje: u bent slachtoffer, u kunt uw statuut aanvragen.

Als men het wil uitbreiden naar de andere provincies, gaat men op die manier moeten werken, met gespecialiseerde diensten, parket, auditoraat en zeker onderzoeksrechter. Men heeft dan één rechter of meerdere rechters die gespecialiseerd zijn in die materie. Zij krijgen zo zicht op heel de provincie. Die mensen kunnen dan oordelen met een beter beeld van het fenomeen mensenhandel.

Jan Devriendt: Mijnheer de voorzitter, op de vraag over het gebrek aan middelen kan ik antwoorden dat er nooit middelen genoeg zullen zijn. Geef ons vijf mensen meer en ook zij zullen meer dan hun werkbak vol hebben.

Qua materiële middelen durf ik te stellen dat er tegenwoordig een inhaalbeweging bezig is. Bijvoorbeeld, voor grootschalige telefonieonderzoeken zijn onze computers niet voldoende. Wij moeten dan blijven zeuren en klagen. Uiteindelijk zullen wij ze krijgen, maar dat gaat dan ten koste van iemand anders.

Sven Bertels: U krijgt een programma voor 16 GB RAM en u hebt een computer met 8 GB RAM. Dat gaat niet. U neemt dan de eigen computer mee, om toch maar een aantal zaken te kunnen onderzoeken. Dat is het systeem. Het gaat immers

om gemotiveerde mensen.

Ten slotte, de vraag over de lonen ligt heel gevoelig. Met iemand die aangifte komt doen van het feit dat hij niet is betaald, spelen advocaten. Wat doet een advocaat? Hij neemt een agenda, vult daar datums en uren in en gooit die agenda voor de rechtbank. Hij beweert dan dat hij ook heeft gewerkt en dat de betrokkene maar eens moet bewijzen dat hij daar effectief heeft gewerkt.

Op de grote werven is de toestand nog behoorlijk dankzij Checkinetwork, waarmee perfect alles kan worden gecontroleerd.

Een politiedienst kan de telefonie controleren van iemand. Ik heb dat bij de detachingsfraude getoond. Het Poolse nummer wordt genoteerd. Er wordt zes maanden teruggegaan. Op die manier kan direct worden gezien of iemand al dan niet in België was. Ook met de lonen kunnen wij dat perfect doen. Iemand die beweert elke dag met de trein in Brussel te vertrekken naar West-Vlaanderen, om te werken en daarna terug te keren, doet een aangifte. Wij kunnen perfect zijn telefoon controleren en nagaan of zijn verklaring wel klopt. Heeft hij wel elke dag de trein genomen?

Dat is erg belangrijk als bewijsvoering voor het parket of de arbeidsauditeur. Wanneer iemand zomaar beweert dat hij heeft gewerkt, is zijn agenda te weinig. Daarin moeten wij eerlijk zijn. Een politiedienst kan die zaken ondersteunen. Daarom pleit ik nog altijd voor gespecialiseerde diensten. Wij weten dat en kunnen op voorhand al anticiperen, door het telefoonnummer op te vragen en één en ander te onderzoeken. Bij een wijkinspecteur of een lokale politiedienst zal u dat niet kunnen bekomen. De specialisatie ontbreekt immers.

Le président: Je pense que les réponses nous ont été apportées. Des collègues souhaitent-ils réagir ou demander des précisions complémentaires? M. Segers a la parole.

Ben Segers (Vooruit): Ik heb nog twee vragen.

Hebt u suggesties voor de aanpak van identiteitsfraude, op wetgevend vlak of anderszins?

Over gespecialiseerde onderzoeksrechters heb ik een wetsvoorstel ingediend. Het meest gehoord tegenargument is dat het allemaal te veel tijd kost als er, bijvoorbeeld 's nachts of in het weekend, maar één gespecialiseerd onderzoeksrechter is aangesteld. Zo kan kostbare tijd verloren gaan. Volgens mij kan dat opgelost worden, maar het benieuwt mij wat u daarvan denkt of op welke manier daaraan geredigeerd kan worden.

Sven Bertels: Ik heb nog nooit een onderzoeks-rechter 's nachts weten opgebeld worden. Dat kan niet. Men heeft altijd 48 uur de tijd, volgens de Salduzwetgeving, dus dat is op die manier opgelost.

Identiteitsfraude heb ik nog niet meegemaakt. Wat wij wel tegenkomen, is het grote probleem van de grote werven waar mensen werken zonder papieren. Men gaat legaal binnen met een badge en checkt dus in voor het werk. In een autootje van de werkgever liggen verschillende badges zodat werknemers een badge krijgen voor de toegang tot het werk. Bij controle blijkt dat er personen met een andere naam aan het werk zijn dan volgens de gebadgete, ingecheckte namen. De controle werkt dus niet omdat de badge niet persoonlijk gebonden is. Het systeem is wel goed, want we weten hoeveel mensen er op een werf aan het werk zijn, maar we weten niet wie er aan het werk is. Alle aanwezige werknemers hebben via een badge toegang gekregen, maar zijn dat wel de juiste personen? Die verantwoordelijkheid kan bij de hoofdaannemer worden gelegd, dat is heel simpel.

Als voorbeeld van een grote werf vernoem ik het Deltaziekenhuis in Roeselare. De toegang tot de werf werd zelfs bewaakt met een securitypost, maar in werkelijkheid werd daar niets gecontroleerd, iedereen kon daar binnen en buiten.

Daarin kunnen enkele zaken aangepast worden. Er kan bijvoorbeeld opgelegd worden dat voor toegang tot een werf de identiteitskaart en de badge gebruikt moeten worden, of anders mag men niet binnen. Nog een mogelijkheid is dat de toegang via de identiteitskaart wordt geregeld, zonder badge.

Destijds hebben wij Anthony Andries binnengetrokken in ons team omdat hij vanuit de scheepvaartpolitie veel contact had in het buitenland en omdat hij specialist is in valse en vervalste documenten. Zulke mensen moeten we op het terrein hebben om in Mensenhandel te werken, niet iemand die eerder bij een boekhouder werkte. Er zijn mensen die echt op het terrein kunnen werken, die het verschil kunnen maken bij de detectie van die inbreuken.

Jan Devriendt: U vroeg naar de internationale samenwerking. Bij CEPOL, de internationale politieopleiding in Europa, zijn we bezig met een draaiboek met de best practices wat betreft economische uitbuiting.

Le président: Je remercie les oratrices et orateurs de leur disponibilité en cette matière importante.

La réunion publique de commission est levée à 16 h 32.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.32 uur.